

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^E JAARGANG

WOENSDAG 9 FEBRUARI 1938

No. 1154

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplootweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
DE BETEEKENIS VAN HET RAPPORT-VAN ZEEIAND door Dr. F. H. Fentener van Vlissingen	92
De volslagen slager door Prof. Dr. N. J. Polak.....	94
De ondernemersovereenkomst voor het bakkersbedrijf te Amsterdam door Mr. M. J. Broekhuysen Jr.....	96
De Engelsche banken in 1937 door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	98
Het Engelsche systeem van Exportcredietgaranties door K. S. Phaff.....	100
Het verloop van de Sperrmarkkoersen door C. A. Klaasse	102
AANTEKENINGEN:	
Filmindustrie en bioscoopbedrijf in Duitschland ..	104
De ontwikkeling der Duitse investeringen	105
ONTVANGEN BOEKEN.....	106
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	107, 110
Groothandelsprijzen	106, 108—109

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Fluctuaties en omzetten op de wisselmarkt bleven deze week zeer beperkt. Weliswaar is er om den Dollar nogal veel rumoer en wordt veelvuldig gewag gemaakt van de kans op nieuwe devaluatie, maar de koers ondergaat maar zeer geringen invloed van die geruchten. De contante notering kwam per saldo slechts $\frac{3}{16}$ lager op 1.78^{15/16}, en de termijnnotering onderging in het geheel geen verandering. Objectieve aanleiding om verdere depreciatie van den Dollar te verwachten is er niet. De betalingsbalans blijft voor en na gunstig. Ook al zou door verdere sociale maatregelen het peil van de kosten van levensonderhoud verder opgeschroefd worden, dan kan Amerika zich dat permitteeren. Men vergete niet, dat de devaluatie van destijds volkomen onnoodig was uit een oogpunt van interne en externe koopkrachtsverhouding van de munt. De situatie is in dat opzicht radicaal anders dan in Frankrijk. Indien er op dit stuk geruchten ontstaan, dan is het alleen omdat terzake van de economische politiek in de Vereenigde Staten op het oogenblik op vrijwel elk gebied volkomen onzekerheid bestaat ten aanzien van de plannen der Regeering, zoo niet met betrekking tot de plannen en opvattingen van vandaag dan toch ten aanzien van die voor morgen.

Het verloop van Francs is deze week ook uitermate rustig geweest. De daghandel durft niet veel meer te ondernemen, grondig afgeschrikt door de politiek van het Egalisatiefonds die wij in een vorig overzicht beschreven. Per saldo was de notering aan het eind van de week nog iets hooger. Hoëzeer echter het vertrouwen in de toekomst van de valuta nog ontbreekt, blijkt wel duidelijk uit de termijnnoteringen, die onverminderd op ongeveer het hoogste écart gehandhaafd blijven.

Ponden fluctueerden ook betrekkelijk weinig. Het Egalisatiefonds moest wel steeds materiaal opnemen en heeft den aankoopkoers in verband daarmee verlaagd. Nog steeds blijft het moeilijk de ratio van de koerspolitiek van het Egalisatiefonds te ontdekken. De Gulden is niet vaster dan voorheen als regel het geval was. Wanneer wij regelmatig aflossingen van buitenlandsche leeningen ontvangen, en vrijwel geen nieuwen kapitaalexport bewerkstelligen, kan de betalingsbalans niet anders dan actief zijn. Een reden om den Guldenkoers voortdurend te laten monteeren is daarin moeilijk te zien. Tenzij men dan de heel, heel langzame daling van de depreciatie moet beschouwen als een étape in het proces van het voelen en tasten naar het evenwichtspunt voor den Gulden. Of men dat ooit aldus zal vinden?

De aandacht trok voorts een belangrijke inzinking van den koers van Argentijnsche Peso's. Hoewel dit verschijnsel niet geheel los staat van de minder gunstige ontwikkeling van de Argentijnsche handelsbalans, speelt toch de samenhang met technische factoren, t.w. de importheffing die tot op de helft teruggebracht is, een belangrijker rol.

De beleggingsmarkt is nog steeds vast gestemd, de noteringen loopen nog langzaam op. De nieuwe 3—3½ pCt. Staatsleening is al tot 100% opgelopen, de 2½ pCt. integralen hebben een koers van 87½ pCt. bereikt, waarmee het record, dat kort na de devaluatie in de toenmalige overdrijving werd behaald, wederom een feit is geworden.

DE BETEKENIS VAN HET RAPPORT- VAN ZEELAND.

Het rapport-Van Zeeland heeft lang op zich doen wachten. Het is begrijpelijk, dat de publicatie ervan met spanning werd tegemoetgezien. De terugslag in de ontwikkeling van den wereldhandel en het ongunstig conjunctuurverloop in de Vereenigde Staten hebben het vertrouwen, dat in de tweede helft van 1936 geleidelijk was teruggekeerd, in de tweede helft van 1937 wederom ernstig geschokt. De vraag, welke na het intreden van de crisis reeds zoo vaak gesteld is, „hoe komen wij toch eindelijk uit de moeilijkheden?” is helaas wederom acuut geworden.

De opdrachtgevers van den heer Van Zeeland hebben zijn taak beperkt door hem de vraag voor te leggen, welke de mogelijkheden zouden zijn om een algemeene reductie van de contingentieeringsmaatregelen en een vermindering der overige handelsbelemmeringen te verkrijgen. Het moet dan ook in het oog gehouden worden, dat het rapport-Van Zeeland slechts dit gebied bestrijkt, al is dit op zichzelf zeer belangrijk en van groote uitgestrektheid.

Het rapport is over het algemeen welwillend ontvangen, ofschoon uit verscheidene beoordeelingen blijkt, dat het optimisme over de mogelijkheid om de verschillende in het rapport gedane voorstellen te verwezenlijken voorloopig nog niet groot is. Ook valt het niet te ontkennen, dat in vele commentaren een zekere teleurstelling tot uiting komt over het feit, dat de voorstellen van den rapporteur zoo weinig nieuws bevatten.

Noch dat scepticisme, noch deze teleurgestelde verwachtingen kunnen m.i. afbreuk doen aan de waarde van het rapport. De heer Van Zeeland had een nauwkeurig omschreven taak n.l. op een bepaald gebied de bestaande mogelijkheden aan te geven en hij heeft zich daarvan naar mijn overtuiging op uitnemende wijze gekweten. Hij heeft niet alleen over het heele terrein, dat hij moest onderzoeken, aangegeven wat verbeterd dient te worden, maar hij heeft daarbij ook aangetoond, welke verbeteringen in een niet te verre toekomst de beste kansen op verwezenlijking bieden.

Een redelijke en opbouwende critiek op het werk van den heer Van Zeeland zou moeten weten aan te geven hetzij, dat er middelen bestaan voor een meer doeltreffende verbetering van den bestaanden toestand, hetzij dat er middelen zijn, die ons spoediger tot het gewenschte doel zouden voeren.

Het is mij niet bekend, dat tot dusverre een dergelijke critiek is uitgebracht. Indien men desalniettemin sceptisch tegenover de te bereiken resultaten staat, beteekent dat feitelijk, dat men aan een verbetering van den bestaanden toestand wanhoopt en het lijkt mij niet verantwoord, een dergelijk standpunt in te nemen.

Dat de heer Van Zeeland in vele opzichten tot dezelfde conclusies is gekomen als zijn voorgangers op dit gebied, lijkt mij eerder een gelukkige omstandigheid dan een teleurstellende. Als men zich tot een medicus gewend heeft voor het verhelpen van een lichamelijke kwaal en men zijn voorschriften strikt heeft opgevolgd en de voorgeschreven medicijntrouw geslikt heeft, kan het inderdaad een teleurstelling zijn, dat, indien dit alles niets helpt en men ten einde raad een tweeden medicus raadpleegt, deze weer precies dezelfde voorschriften geeft. Indien men daarentegen den raad van den eersten medicus *niet* opgevolgd heeft en de medicijn *niet* slikte, dan moet het eerder een reden tot geruststelling dan tot teleurstelling zijn, indien de tweede medicus dezelfde diagnose stelt en dezelfde geneeswijze voorschrijft.

De heer Van Zeeland is een bekend econoom met groote praktische ervaring op financieel gebied en daarbij een staatsman van beteekenis. Dat hij na een diepgaand onderzoek, na het raadplegen van alle beschikbare gegevens en na uitvoerige discussies met staatslieden, econoomen en menschen uit de prac-

tijk tot de slotsom is gekomen, dat, hetgeen competente organisaties op het gebied van internationale economische betrekkingen reeds eerder met klem beoogd hebben, juist is, lijkt mij een lichtpunt in de duisternis. Wij behoeven nu toch waarlijk niet meer er naar te zoeken wat er verbeterd zou dienen te worden en ons ook niet meer de vraag te stellen langs welken weg wij geleidelijk tot verbetering zouden kunnen komen.

Wel blijft de vraag: „Hoe moet de internationale samenwerking, welke voor het verwezenlijken van ieder plan ter verbetering van de internationale economische relaties onontbeerlijk is, tot stand worden gebracht?”

Hiervoor is in de eerste plaats noodig, dat de betrokken regeeringen de noodzakelijkheid dier samenwerking ten volle beseffen en de ernstige wil bij hen voorzit om vóór alles tot een dergelijke samenwerking te geraken. Zoo lang dit besef en deze wil niet in voldoende mate aanwezig zijn, zal geen voorstel op dit gebied, hoe goed ook, kans van slagen hebben. Dit doet echter niets af aan de waarde van elke welgeslaagde poging om te bewijzen, dat er een praktische mogelijkheid om tot verbetering te komen bestaat, en om te voorkomen, dat onwil of besluiteloosheid zich verschuilen achter het argument, dat er immers toch geen oplossing te vinden is.

* * *

Het rapport bestaat uit drie deelen.

Het eerste deel tracht, na vermelding van de ontvangen opdracht, uiteen te zetten waarom een economische samenwerking op internationaal gebied noodzakelijk is. Voorts wordt in dit deel melding gemaakt van de resultaten van de eerste sondeerlingen, welke door den heer Van Zeeland op verschillende plaatsen geschieden. Nadrukkelijk wordt vermeld, dat hij hierbij overal een groote belangstelling, een duidelijk merkbare welwillendheid, een uitgesproken wensch om deel te nemen aan een gezamenlijke actie, een uitbreiding van den wereldhandel beoogend, kon constateeren, maar dat hij aan den anderen kant stuitte op een zeer groote reserve, zoodra het gold zich op het gebied van de praktische uitvoering te begeven.

In verband hiermede zijn de voorstellen vervat in het derde deel van het rapport van groot belang en valt het toe te juichen, dat de samensteller op een terrein, waar zooveel teleurstellingen begraven liggen, naar nieuwe banen heeft gezocht.

Het tweede deel bevat beschouwingen over de voornaamste directe belemmeringen aan den internationalen handel in den weg gelegd en de middelen om deze te verminderen.

In de eerste plaats worden de belemmeringen tot het economisch gebied behoorend onder de loupe genomen en achtereenvolgens de invoerrechten, het indirecte protectionisme en het contingentieeringsstelsel behandeld.

De voorstellen door den rapporteur te dezen opzichte gedaan sluiten zich in het algemeen aan bij die van het Berlijnsche congres van de Internationale Kamer van Koophandel en de aanbevelingen van het „Comité Mixte de la Dotation Carnegie pour la Paix Internationale et de la Chambre de Commerce Internationale”. Toch zal het van belang zijn de verschillen, welke bij enkele belangrijke onderdeelen te voorschijn komen, nauwkeurig te bestudeeren. Het zou ons hier te ver voeren zulks te doen maar toch wil ik niet nalaten de aandacht te vestigen op enkele punten, zooals: het voorstel om de vermindering der invoerrechten daar te beginnen waar deze belangrijk uitsteken boven den doorsneedruk van het betreffende tarief, de formuleering van de uitzonderingen welke gemaakt zouden kunnen worden bij de toepassing van de meestbegunstigingsclausule,

de verschillende behandeling der industriele en agrarische contingenten en op het voorstel omtrent het instellen van „commissions paritaires” als beroepsinstanties bij unfaire practijken op het gebied van het indirecte protectionisme, dat geloof ik als nieuw mag worden aangemerkt. Tenslotte zij opgemerkt, dat hetgeen het rapport omtrent industriele contingenteringen in verband met dumping, concurrentie van landen met een lagere levensstandaard en bestaande kartelovereenkomsten voorstelt, reserves ten opzichte van de wenschelijkheid van de opheffing van de contingentering bevat, waarover heel wat discussie mogelijk is:

In ieder geval mogen wij vaststellen, dat, wat dit deel van het rapport betreft, de samensteller niet heeft volstaan met een eenvoudige opsomming van de belemmeringen, die verminderd of opgeheven dienen te worden, doch dat hij voor ieder geval systematisch heeft nagegaan en nauwkeurig heeft aangegeven hoe elke verbetering tot stand gebracht zou kunnen worden en dat hij daarbij niet gepoogd heeft de moeilijke klippen als de uitzonderingen op de onvoorwaardelijke meestbegünstiging, de contingentering als bescherming tegen „abnormale” concurrentie, of als hulpmiddel bij internationale regelingen tusschen producenten, of in het geval van agrarische producten, te omzeilen.

Op het financieele gebied behandelt het rapport achtereenvolgens de handelsbelemmeringen voortvloeiende uit monetaire onzekerheid en de restricties van geldtransfer en betalingen. Ook op dit gebied sluit de rapporteur zich in groote lijnen aan bij de aanbevelingen door de Internationale Kamer van Koophandel gedaan. Ook hij is van meening, dat als eerste stap een revisie en een uitbreiding van het z.g. accoord „tripartite” noodig is, waarbij voor bepaalde landen een nieuw niveau van het monetaire evenwicht, rekening houdend met interieure en exterieure factoren, zou moeten worden gezocht. Voorts zullen de debiteurstaten geholpen moeten worden, doordat:

1. de crediteurstaten weer aan het buitenland gaan leenen,
2. een regeling wordt getroffen betreffende de buitenlandse schulden van de debiteurlanden,
3. alle achterstand van de clearing wordt geliquideerd eventueel door uitgifte van consolidatieleeningen,
4. door middel van de B.I.B. export- en importrechten beschikbaar worden gesteld aan debiteurlanden, welke hun financiën hebben aangepast en
5. door het creëren van een algemeen fonds onder directie van de B.I.B. ter stimuleering van bona fide handelstransacties.

Hoewel de rapporteur zich, zoals gezegd, op het financieele gebied ook aan de lijnen houdt, die reeds door anderen zijn uitgestippeld, zijn zijn voorstellen op dit gebied zeer zorgvuldig uitgewerkt en geven op verschillende punten nieuwe aspecten, die alleszins waard zijn door de financieele experts nauwkeurig bestudeerd te worden.

* * *

In het derde deel van zijn rapport behandelt de heer Van Zeeland tenslotte de algemeene voorwaarden, waaraan voldaan moet worden om het succes van zijn voorstellen te verzekeren. Dit deel van het rapport is naar mijn meening van bijzonder belang, omdat daarin een nieuwe gedragslijn wordt aanbevolen.

Indien men het er principieel over eens is, dat het wenschelijk zoude zijn de bestaande handelsbelemmeringen te verminderen, en volgens hetgeen de heer Van Zeeland omtrent zijn besprekingen dienaangaande heeft medegedeeld moet worden aangenomen, dat dit inderdaad het geval is, dan is daarmee de vraag nog niet opgelost hoe men zulks in de practijk zal kunnen doen.

Aanvankelijk stelde men zich voor, dat een verbetering der internationale economische relaties het best te bereiken ware door het sluiten van multilaterale handelsverdragen, waarin de contracteerende partijen zich verplichten tot het nemen van bepaalde, nauwkeurig vastgestelde maatregelen. Het spreekt echter vanzelf, dat in zulk een geval deze maatregelen betrekking moeten hebben op een bepaald gebied in zijn algemeenheid, bijv. het afschaffen of het verruimen van contingenten, het verlagen van de douanetarieven, en waar het zonder meer duidelijk is, dat de problemen op het gebied der handelsbelemmeringen zoo nauw met elkaar verband houden, dat het eene niet opgelost kan worden als het andere onopgelost blijft, zoo zou deze methode er feitelijk op neerkomen, dat over het geheele gebied der economische en financieele handelsbeperkingen een goed sluitende algemeene regeling werd getroffen, waaraan de verdrag sluitende partijen zich zouden hebben te houden.

Het is begrijpelijk, dat dit niet eenvoudig is en dat, naarmate bepaalde volkshuishoudingen, wat hun economische omstandigheden en hun economisch systeem betreft, meer van elkaar gaan verschillen, de kansen, dat een dergelijke methode zou kunnen slagen, geringer worden. Er is in den laatsten tijd dan ook terecht herhaaldelijk op gewezen, dat het eenige succes, dat op het gebied van de verruiming van den wereldhandel bereikt is, te danken is aan het door de Vereenigde Staten toegepaste systeem van bilaterale handelsverdragen met de meestbegünstigingsclausule, dat weliswaar niet met één slag een algemeene vermindering der handelsbelemmeringen bereikt, doch wel een geleidelijke vermindering in bepaalde gespecificeerde gevallen. Nu is het echter duidelijk, dat bepaalde doelstellingen, vooral op het gebied der financieele handelsbelemmeringen, niet te verwezenlijken zijn zonder multilaterale overeenkomsten; terwijl eveneens in het oog moet worden gehouden, dat de psychologische werking van een multilateraal verdrag, dat een algemeene verbetering der economische relaties mogelijk maakt, veel grooter zal zijn dan die van op geheel verschillende tijdstippen gesloten en geheel verschillende belangen betreffende bilaterale overeenkomsten.

In plaats nu van een multilaterale overeenkomst aan te bevelen, welke een zeker soort van reglement van goed gedrag voor de deelnemers zou voorschrijven, deelnemers wier economische condities evenals hun economische stelsels groote verschillen vertoonen, stelt de heer Van Zeeland het sluiten van een pact van economische samenwerking voor, dat open zou zijn voor iedereen en waarbij zich een zoo groot mogelijk aantal staten zou moeten aansluiten.

Het uitgangspunt van den heer Van Zeeland daarbij is, dat het eigenlijke doel der gewenschte internationale samenwerking niet is het verminderen der handelsbelemmeringen, niet is het bestrijden der autarkie, maar wel de algemeene verbetering van den levensstandaard en de vermeerdering van de welvaart der volken. Dit is een doel, dat ook elke volkshuishouding met eigen middelen tracht na te streven. Alleen weten wij, dat zij daarbij in mindere of meerdere mate afhankelijk is van andere volkshuishoudingen. Bepaalde verbeteringen kunnen in een bepaalde volkshuishouding dus slechts aangebracht worden door hulp van buiten of door samenwerking met derden en de bedoeling van het economisch pact zou zijn de moeilijkheden, welke ieder der deelnemende volkshuishoudingen ondervindt en welke in hoofdzaak „d'ordre extérieur” zijn, zooveel mogelijk door hulp over en weer uit den weg te ruimen.

In plaats van een multilaterale overeenkomst, waarbij de contracteerende partijen zich zouden verplichten bepaalde nauwkeurig uitgewerkte regels te volgen voor wat hun commercieele en financieele politiek betreft, zou het economisch pact dus eenvoudig beteekenen een principieele bereidverklaring tot

onderlinge hulp in, die gevallen, waarin de nationale economie van een der partijen moeilijkheden ondervindt, welke zij meent te moeten toeschrijven aan een onvoldoende werking van de internationale economische betrekkingen.

Het wil mij voorkomen, dat deze gedachte alleszins waard is ernstig onderzocht te worden door de regeeringen van die landen, welke op economisch gebied toonaangevend zijn.

De heer Van Zeeland stelt nu verder voor, dat de vertegenwoordigers van de toonaangevende mogendheden op economisch gebied, waartoe hij in ieder geval Groot-Brittannië, de Vereenigde Staten, Frankrijk, Duitsland en Italië rekent, met elkaar in contact treden, teneinde te onderzoeken of zij bereid zouden zijn om mede te doen aan een poging tot betere internationale samenwerking te komen en teneinde te kunnen vaststellen of het rapport-Van Zeeland bij die samenwerking als richtsnoer kan worden gebruikt of in hoeverre het veranderd of aangevuld moet worden.

Bij een gunstig antwoord zou een tweede stap moeten volgen, bestaande uit een opdracht aan een bureau ad hoc om gegevens te verzamelen omtrent de moeilijkheden „d'ordre extérieur”, welke de verschillende volkshuishoudingen ondervinden en de medewerking, welke zij van andere staten in dit opzicht behoeven of welke hulp zij in staat zouden zijn aan andere te bieden. Dit bureau zou dan voorts tot taak hebben om naar aanleiding van de ontvangen gegevens een program van constructieve actie voor te stellen.

Als laatste stap zou door de betrokken mogendheden moeten worden uitgemaakt in hoeverre zij de voorstellen van het bureau ad hoc zouden kunnen aanvaarden.

De heer Van Zeeland is er zich terdege van bewust, dat een dergelijk pact bezwaarlijk tot stand kan komen, indien de politieke atmosfeer niet gunstig is. Zijn taak was echter een rapport uit te brengen over de mogelijkheden van het verminderen van de handelsbelemmeringen. Wat er op politiek gebied diende te gebeuren om zijn voorstellen de grootst mogelijke kans van verwezenlijking te geven, viel buiten zijn terrein. Hij moest dus volstaan met er op te wijzen, dat verschillende der gedane voorstellen niet zijn los te maken van het politieke aspect, dat deze problemen bieden. Zoo zullen zekere garanties omtrent het doel, waarvoor eventueel te verlenen credieten of ingevolge eener bijzondere regeling verkregen grondstoffen gebruikt worden, wel onvermijdelijk zijn, terwijl ook het verband tusschen een regeling omtrent de wapening en de moeilijkheden, welke voor bepaalde volkshuishoudingen ontstaan kunnen uit de verminderde werkgelegenheid, welke met een inkrimping van het bewapeningsprogram gepaard zou gaan, voor de hand ligt.

Tenslotte blijkt uit het rapport-Van Zeeland nog weer eens duidelijk, dat een verbetering der politieke betrekkingen nauwelijks denkbaar is, wanneer men er niet in slaagt tot een verbetering der economische betrekkingen te komen.

Zal het rapport-Van Zeeland het resultaat hebben, dat de samensteller er van hoopte te bereiken?

De tijd zal ons het antwoord op deze vraag moeten geven, maar hoe dit antwoord ook moge uitvallen, zoo lijkt het mij, dat den samensteller van het rapport de lof niet mag worden onthouden, die hem toekomt en dat ook, als mocht blijken, dat het tijdstip nog niet gekomen is, waarop de volkeren door eendrachtige samenwerking den juisten weg weten te vinden, die naar een verhoogde welvaart leidt, wij hem toch dank verschuldigd zijn voor de heldere wijze, waarop hij ons heeft aangetoond, dat een dusdanige weg wel degelijk bestaat.

F. H. FENTENER VAN VLISSINGEN.

DE VOLSLAGEN SLAGER.

Bij algemene maatregel van bestuur van 17 Januari 1938 (Stbl. No. 641) is de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 van toepassing verklaard op het slagersbedrijf. Krachtens deze algemene maatregel van bestuur is de vestiging van een inrichting tot uitoefening van het runder-, varkens-, paarden- of lamsslagersbedrijf slechts toegestaan, indien daartoe vergunning wordt verleend door de Kamer van Koophandel en Fabrieken in het gebied, waar de vestiging wordt beoogd.

De vergunning wordt alleen vereist voor nieuwe vestigingen, voor bestaande inrichtingen, die van beheerder of eigenaar veranderen, en voor bestaande bedrijven in andere takken van handel of nijverheid, die hun nering willen uitbreiden met verrichtingen, liggende op het terrein van den slager. Bestaande slagerijen en vleeswinkels vallen buiten de bemoeingsfeer dezer wet.

De Kamer van Koophandel verleent de vergunning, indien de aanvrager voldoet aan de krachtens de genoemde wet gestelde minimum-eisen van credietwaardigheid, handelskennis en vakbekwaamheid. De thans uitgevaardigde algemene maatregel van bestuur stelt deze minimum-eisen voor het slagersbedrijf vast.

Dit „Vestigingsbesluit Slagersbedrijven 1938” is, afgezien van enkele voorlopige maatregelen, — waarvoor het Germanisme sperren, sperde, gesperd op vreedzame wijze in het spraakgebruik is doorgedrongen — de eerste toepassing van de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 en vraagt daarom aandacht in ruimere kring dan de belanghebbende.

* * *

Als de overheid de uitoefening van enig beroep bindt aan voorwaarden, dan geschiedt zulks in het algemeen belang. Dit algemeen belang zou erdoor geschaad worden, als iemand zonder enige kundigheid of zonder enig verantwoordelijkheidsgevoel jegens anderen een beroep kon uitoefenen, waaraan gevaren voor mens en gemeenschap zijn verbonden. Vandaar de eisen van kundigheid en het toezicht op de verrichte handelingen, gesteld voor de uitoefening van het beroep van arts, apotheker, apothekers-assistent, advocaat. Vandaar ook de eisen, gesteld voor benoembaarheid tot leraar, onderwijzer, notaris, rechter, of voor verkrijging van toestemming tot het besturen van een motorrijtuig of vliegtuig.

Het is in het belang van de samenleving, dat de ondeskundige client wordt beschermd tegen de gevaren van ondeskundige of onverantwoordelijke medische, pharmaceutische of juridische hulp. En het is evenzeer in het belang van de samenleving, als het vertrouwen in de stand der geneesheren, apothekers en advocaten gaaf blijft en niet door beunhazerijen in wantrouwen wordt omgezet. Dit laatste moge tevens het belang van de geneesheren, apothekers en advocaten raken, de beweegreden van de overheidsselectie is enkel en alleen het gemeenschapsbelang, dat de handhaving van dit vertrouwen en de bescherming van den ondeskundigen client eist.

Zo kan men op goede gronden verdedigen, dat de ondeskundige koper van tal van waren, in de eerste plaats van belangrijke en bederfelijke voedingsmiddelen, bescherming nodig heeft tegen ondeskundige en onverantwoordelijke leveranciers. Ook hier is het een gemeenschapsbelang, dat men die leveranciers, die voor de ondeskundige verbruikers de preventieve selectie behoren uit te oefenen, met recht vertrouwen kan schenken. De overheid oefent reeds sedert geruime tijd toezicht uit, in de eerste plaats door haar keuringsdiensten. Maar met de verfijning van de techniek der productie en van de smaak der verbruikers is het niet meer voldoende, dat het schadelijke van het onschadelijke wordt gescheiden; de selectie dient bovendien om de deugdelijke waar naar kwaliteit, voedingswaarde, gehalte aan nevenbestand-

delen, geschiktheid voor bepaalde toepassingen, e.d. te onderscheiden.

Het is dus in het algemeen belang te achten, indien voor de uitoefening van een beroep, waarin men tot taak heeft voorlichting van ondeskundige cliënten, eisen worden gesteld, waardoor onjuiste, onzuivere, ondeskundige en onverantwoordelijke voorlichting zoveel mogelijk worden voorkomen. In enkele takken van bedrijvigheid hebben de betrokken groepen deze beperking reeds met meer of minder succes tot stand gebracht, b.v. de effectenhandel, de accountants, de drogisten. Die beperking dient zeer zeker het belang der betrokkenen, wier stand erdoor in aanzien en vertrouwen op peil blijft en wier aantastbaarheid door lichtvaardige concurrentie er iets door vermindert. Maar het effect is tevens bescherming van de ondeskundige clientele. En slechts deze kan de beweegreden zijn voor de overheid, die immers slechts het algemeen belang heeft te dienen.

* * *

De Vestigingswet Kleinbedrijf 1937, waarbij de wetgever bewust het z.g. behoefte-element heeft uitgesloten en zich heeft beperkt tot de vestigingseisen van credietwaardigheid, handelskennis en vakbekwaamheid, kan dan ook slechts ten doel hebben, de ondeskundige clientele te beschermen tegen de gevaren van lichtvaardige beroepsuitoefening en het vertrouwen in de stand der degelijke bedrijfsgenoten te schragen.

Voor het slagersbedrijf, een bedrijf, waar deskundige selectie en vakkundige behandeling van de waar van groot belang mogen worden geacht, zijn nu de vestigingseisen nauwkeurig geformuleerd.

Wat de credietwaardigheid betreft moet de nieuwgevestigde beschikken over voldoende geldmiddelen om de helft van de installatiekosten contant te betalen en gedurende een jaar de inrichting te exploiteren. Bestaat het kapitaal, daartoe beschikbaar, geheel of gedeeltelijk uit geleend geld, dan mag dat niet binnen twee jaar opeisbaar zijn. Ons komen deze eisen redelijk voor. Zij voorkomen vestiging van personen, die van meet of aan afhankelijk zijn van een of meer leveranciers en diensgevolge het wellicht met de selectie minder nauw zullen moeten nemen, zulks ten nadele van hun koperskring en diensgevolge ten detrimente van volksvoeding, volkskracht, volksgezondheid. Een normale marge van leverancierscrediet of huurkoopfinanciering is in deze eisen terecht toegelaten, slechts tegen lichtvaardige vestiging, vrijwel geheel voor rekening van leveranciers, wordt gewaakt.

De minimum-eisen voor handelskennis kunnen ons minder bekoren. Hier wordt in het algemeen de vestiging afhankelijk gesteld van een diploma, voor welks verkrijging eisen gelden, die voor de uitoefening van het slagersbedrijf wel nuttig, maar geenszins onontbeerlijk zijn te achten. Men moet vaardigheid hebben in het opzetten (!) en voeren van een eenvoudige administratie volgens de methode van het uitgebreid (!) enkel boekhouden. Men moet enige kennis hebben omtrent de gebruiken bij in- en verkoop van goederen, omtrent de organisatie van de handel in het algemeen, omtrent het bank- en credietwezen, omtrent het transport- en verkeerswezen, omtrent de op middenstandsgebied bestaande organisaties, instellingen en officiële lichamen. Men moet vaardigheid hebben in enige bewerkingen van het handelsrekenen en enige kennis van privaat- en belastingrecht. Men moet goed Nederlands kunnen schrijven en enige kennis bezitten van de zeer vaag aangeduide algemene begrippen van „de moderne bedrijfsleer”, en van de reclame en de „verkoopkunde”.

Wij hebben verbaasd gestaan, toen wij al die eisen zagen. Zeker, het zal den slager ten goede kunnen komen, als hij wat algemene commerciële ontwikkeling bezit. Maar moet dat bezit als een voorwaarde in het algemeen belang gelden, zodat dit zou worden

bedreigd of geschaad, indien een slager zich vestigde, die niet in staat is, zijn boekhouding zelf op te zetten, die niet weet wat f.o.b. betekent of wat de bevoegdheden zijn van de Middenstandsraad, die de intrestrekening met rentenummers niet heeft ver-mogen te begrijpen, die de spellingen-De Vries en Te Winkel, Kollewijn, Terpstra, Marchant en Slotemaker de Bruïne door elkander haalt als moest hij er gehakt van maken, of die niet begrepen heeft, dat als zijn fietsjongen in een verkeersongeluk de mand met vlees in de modder laat vallen de schade voor zijn, des slagers, rekening is voorzover de klanten het bestelde vlees slechts naar hoeveelheid en soort hebben aangeduid, maar dat de karbonaden, die mevrouw in de winkel had uitgezocht om te laten thuisbrengen, voor haar rekening en risico werden vervoerd!

Men versta ons wel, wij juichen het toe, als de middenstander in zijn eigen belang streeft naar meerdere ontwikkeling en als hij zich die eigen maakt. Maar hem te verbieden, zich zelfstandig te vestigen, als hij in dergelijke zaken geen voldoende examen heeft kunnen afleggen, dat lijkt ons geenszins een algemeen belang, integendeel, een onredelijke eis. Een ieder, die met de praktijk van examens, en zeker met die van examens betreffende „eenvoudige” en „enige” kennis, vertrouwd is, moet ten aanzien van al deze eisen wel zijn hart vast houden. Het is waar, de Minister kan nog, buiten de diploma's om, een verklaring afgeven, dat een gegadigde aan de eisen voldoet. Maar hoe zal Zijne Excellentie zich daarvan overtuigen? Zal dit ook niet weer op een examen moeten uitlopen? Toch zeker niet op voorspraak, dat past niet in ons Nederlandse bestuurskader.

Eindelijk de eisen van vakbekwaamheid. Hiervoor geldt niet de kritiek, die wij ten opzichte van de handelskennis uitoefenden. Het is redelijk, van hen, die de bevolking voorzien van een belangrijk en teer volksvoedsel, voldoende vakbekwaamheid te verlangen om het goede van het minder goede en het slechte te onderscheiden.

De eisen van vakbekwaamheid houden voor de verschillende onderdelen van het slagersbedrijf (runder-, varkens-, paarden- en lamsslagers) telkens in kennis van vee, kennis van vlees, de kunst van het slachten, het verdelen en uitbenen en het gereedmaken van bestellingen, de kunst van het bereiden van vet en vleeswaren en van het zouten en roken van vlees en vleeswaren, alsmede nog enige bijkomstigheden. Voor den zelfslachtenden slager zijn al deze eisen onontbeerlijk. Zijn ze dat ook voor den winkelier in vlees? Moet ook deze volledig kunnen slachten, slachtvee kunnen inkopen, de kwaliteit van een levend slachtdier kunnen bepalen?

Toch is een winkelier in vlees, die nimmer zelf slacht, maar van slachters of grossiers vlees koopt, in de zin van dit Vestigingsbesluit een slager. Immers art. 1 definieert het slagersbedrijf als „het in voorraad hebben anders dan voor eigen gebruik, het voor aflevering aan het publiek geschikt maken, of het aan het publiek verkopen van versch, gekoeld of bevroren vleesch”. Het slagersbedrijf wordt dus gedefinieerd naar zijn distribuerende, niet naar zijn industriële functie. Men onderscheidt niet tussen producenten en distributeurs, men noemt beide, indien zij distribueren, slagers en eist van beide de capaciteit om volledig producent te zijn. Stel u eens voor, dat men den sigaren- of den schoenenwinkelier, ofwel den verkoper van gloeilampen of auto-mobielen de eis stelde, dat hij volledig in staat was, sigaren, schoenen, gloeilampen of auto's te vervaardigen! Deze eis van vakbekwaamheid heeft de neiging, de ontwikkeling tot specialisering in de productie en de industrie, en tot differentiëring van de industriële en de distributieve bedrijfshandeling, tegen te gaan, en dat is, met de o.i. onredelijke eisen voor handelskennis, een schaduwzijde van dit overigens redelijke Vestigingsbesluit.

DE ONDERNEMERSOVEREENKOMST VOOR HET BAKKERSBEDRIJF TE AMSTERDAM.

Overeenkomstig de, ietwat ingewikkelde procedure, door de wet voorgeschreven, werd bovengenoemde overeenkomst algemeen verbindend verklaard. De Algemene Maatregel van Bestuur ddo. 21 Jan. 1938 Staatsblad 642 machtigde den Minister daartoe, tegelijk de voorwaarden stellende, waaraan deze zich te houden zou hebben. De Minister maakte van deze machtiging gebruik door op 1 Februari 1938 de algemeenverbindend-verklaring uit te spreken (Staatscourant 23).

Deze ondernemersovereenkomst, 49 artikelen tellende, regelt in de eerste plaats de organisatie van de uitvoering en handhaving. Hoe belangrijk een en ander ook is en voor de goede werking der overeenkomst en omdat in dit gedeelte de invloed van departementale suggesties blijkt (vooral als men deze overeenkomst met de Japonnenconventie vergelijkt), wij zullen ons in het hierna volgende beperken tot de materiële verplichtingen, door de overeenkomst gelegd op de Amsterdamse bakkers, en het formele buiten bespreking laten.

De Nederlandse Bakkerij Stichting had aanvankelijk, in het begin van 1936, een ondernemersovereenkomst opgesteld, waarin voorkwamen:

1. een regeling van een z.g. drempelprijs,
2. voorschriften om déloyale concurrentie te weren,
3. vestigingseisen.

Men weet, dat deze overeenkomst door den Minister werd afgewezen, ook nadat op zijn voorstel de vestigingseisen, als overbodig geworden door de Vestigingswet Kleinbedrijf, daaruit waren geschrapt. Het hoofdbezwaar van Minister Gelissen richtte zich tegen de voorgestelde prijsregeling, zelfs in de soepele vorm, die deze regeling in het overleg tussen Departement en Stichting tenslotte gekregen had.¹⁾

Aan de Nederlandse Bakkerij Stichting werd echter te verstaan gegeven, dat de hierboven sub 2 genoemde voorschriften, ter bestrijding van déloyale concurrentie, wel voor verbindendverklaring in aanmerking konden komen, mits er hier en daar wat aan getouchéerd werd en de organisatorische opzet werd gewijzigd. Aldus geschiedde, en de thans in de Staatscourant verschenen ondernemersovereenkomst moet dan ook beschouwd worden als het restant van een vroegere uitgebreide regeling. De Nederlandse Bakkerij Stichting stelt zich op het standpunt, dat van deze overeenkomst geen volledige sanering van het bedrijf verwacht mag worden, doch dat zij wel mede ten goede kan werken, omdat nu in de concurrentiestrijd bepaalde wapenen, wier gebruik door de bedrijfsgenoten als unfair en schadelijk wordt beschouwd, geëlimineerd worden.

* * *

In de eerste plaats geeft de ondernemersovereenkomst een regeling voor de oudbrood-verkoop. Wanneer door scherpe concurrentie de prijzen tot beneden het kostprijsspeil dalen, grijpt de bakker vaak naar een middel om aan de strijd deel te nemen, zonder daarbij de prijs van zijn gehele omzet in de waagschaal te stellen. Hij verkoopt dan oud brood, dat echter dikwerf vers brood is, tegen zeer lage prijzen aan die klanten, die neiging vertonen „te gaan lopen”. Gevolgen zijn: verwarring op het stuk van de prijzen, ook bij het publiek, en vooral: lichtvaardig beginnen van een dumpingspolitiek, ook in die gevallen, waar de bakker, betrof het zijn gehele omzet, zich wel twee maal zou bedenken voor hij tot prijsverlaging overging.

De overeenkomst verbiedt de verkoop van vers brood tegen oudbroodprijzen in die gevallen, dat een bakker voor oud brood speciale prijzen heeft, en

¹⁾ Hierover Prof. Mr. P. S. Gerbrandy: Wetstoepassing of wetsverkrachting en dezelfde in E.-S.B. 10.2.37 pag. 95.

schrijft voor, dat oud brood uitsluitend uit de winkel verkocht mag worden.

* * *

In de tweede plaats, regelt, beter gezegd: écarteer, de ondernemersovereenkomst het cadeaustelsel. Bij de verkoop van bakkersartikelen, aldus de desbetreffende bepaling, zullen de bakkers geen cadeaux of premies meer geven, noch ook een cadeau- of premiestelsel toepassen, direct noch indirect, ter vergroting van hun brooddebit. Hieronder valt dus ook het geven van eigen artikelen en evenzeer het z.g. uitkeren van dividend. Geen gratis Paasbrood dus meer, en geen 10 pCt. dividend. De overeenkomst gaat derhalve verder dan de bestrijders van het cadeaustelsel in het algemeen wensen. Men heeft zich bij deze regeling laten leiden door de overweging dat ieder cadeaugeven prijsverdoezelen is, derhalve vertroebeling van het waarde-prijsoordeel bij de afnemer en daarom afkeurenswaardig. Bovendien telden de funeste gevolgen van het kortingssysteem mede. Iedere Middenstandsbank en bakkerijleverancier weet, hoe tegen de datum van dividenduitkering vele bakkers geld moesten opnemen, of rekeningen onbetaald laten, teneinde de wél boven de prijs berekende, maar ondertussen reeds lang in het bedrijf verbruikte kortingsbedragen te kunnen betalen. Het spaarbank-zijn ligt den bakker nu eenmaal in den regel niet.

* * *

In de derde plaats bestrijdt de ondernemersovereenkomst een aantal euvelen, welke ingeslopen zijn bij de distributie van brood. Deze distributie geschiedt enerzijds via winkels, hetzij bij den bakker in eigen beheer, hetzij andere winkels, anderzijds via de straatverkoop, die eveneens wordt verzorgd door eigen bezorgers, als arbeiders van den bakker, of door zelfstandige tussenhandelaren, de z.g. slijters. Het optreden van die tussenhandel, zowel in de vorm van winkels als in de vorm van slijters, brengt nadelen voor de distributie mede.

Een te groot aantal winkels betekent grote kans op overschotten aan oud brood. Daarnaast staat dat vele kruideniers- en andere winkels het brood gebruiken als lokartikel en er geen, of althans niet de volle, normale marge voor onkosten enz. opleggen. Daardoor wordt het de bonafide winkels moeilijk om staande te blijven en zij gaan op hun beurt andere waren, zoals chocolade, jams, limonade e.d. verkopen.

Schadelijker nog is het optreden van den slijter. Een grote bakkerijonderneming, ja zelfs in het algemeen elke bakkerijondernemer, die bezorgers in dienst heeft, zal er naar streven de bezorging zo efficiënt mogelijk te doen geschieden. De stad, of het stads-gedeelte, waar gedistribueerd moet worden, wordt ingedeeld in wijken, en elke wijk wordt door een bezorger bediend. Niet aldus de slijter. Hij is op zichzelf een ondernemer, en niet een deel van een georganiseerd distributiesysteem. Hij bezorgt door de gehele stad en het aantal klanten dat hij per kilometer bedient is dan ook kleiner dan bij de arbeider-bezorger. Daarbij komt, dat door zijn optreden overal uit de bestaande wijken klanten worden weggenomen, ook daar daalt dus het aantal klanten per km, met andere woorden: de distributie wordt duurder.

Het bestaan van het slijterssysteem in een stad betekent, dat het aantal personen, bij de distributie van brood betrokken, ongelimiteerd kan worden uitgebreid, zonder dat ook maar de geringste maatstaf van efficiency wordt aangelegd. Toegegeven zij, dat ook zonder het bestaan van slijters de bezorging van brood lang niet op de meest economische wijze geschiedt, maar zolang zij in handen van ondernemingen is, wordt toch steeds rekening gehouden met de vraag hoeveel personen maximaal nodig zijn om het brood van die onderneming te distribueren.

Daarnaast staat, dat elke slijter, als vertegenwoor-

digende een stuk debiet, voor de bakkers een concurrentiefactor is geworden. Men probeert elkaar den slijter af te troggelen, en vanzelfsprekend geschiedt dit door aan hem steeds goedkoper het brood aan te bieden: Gezien van het standpunt van een individuele bakker, kan het voor hem mogelijk zijn een bepaalde slijter tegen zeer lage prijs te leveren. Wanneer zijn overcapaciteit en verdere outillage toelaat, dat hij zonder andere extra kosten dan voor grondstoffen enz. deze omzet mede verzorgt, dan is de prijs, die hij voor dat brood kan rekenen, natuurlijk lager, dan wanneer hij alle vaste lasten mede calculeert. Op deze wijze berekent, wordt de door den slijter te betalen prijs lager dan die van de reeds aanwezige omzet. Was nu het debiet van die slijter nieuw, dan ware dit nog geen bezwaar, doch de slijter betrok tot dusverre zijn brood van een andere onderneming, die thans dit debiet kwijt is, en daardoor haar kostprijs per eenheid ziet stijgen. Het bakkersbedrijf in zijn geheel lijdt derhalve door deze lage offerte een verlies. Dit directe verlies wordt bovendien gevolgt door indirecte verliezen. De betrokken slijter, die het brood te goedkoop krijgt, zal zijn verkoopprijs daarnaar richten, en, gelijk de ervaring leert, daardoor anderen dwingen om ook met hun prijs naar beneden te gaan. Ook in dit opzicht is bescherming van de bakkers tegen zichzelf noodzakelijk.

Ook het evenwicht tussen de productiecapaciteit in het bedrijf en de vraag naar brood wordt door het optreden van de slijters verstoord. In een plaats, waar het slijterssysteem bloeit, komt het voor, dat de bakker, die een of meer slijters heeft, door hen voor de keus wordt gesteld om of hen te zien vertrekken, of de prijs te verlagen. Snelle en grote wisselingen in de omzet hebben in de bakkerij grote gevolgen voor de kostprijs per eenheid. Voor de bakker is het dus, gelijk ook voor anderen ondernemers, soms voordeliger om beneden kostprijs te verkopen, liever dan niet te verkopen. Hij kiest dus van twee kwaden het minste en gaat met verlies leveren aan zijn slijters. Doet hij dit niet, dan blijft hij met een groot teveel aan capaciteit achter, hetgeen de kostprijs van het restantdebit sterk doet stijgen. De weggelopen slijter komt wellicht terecht bij een bakker, die met het oog op deze omzetvermeerdering zijn capaciteit gaat uitbreiden. Ook hij wordt binnen korter of langer tijd weer gedwongen door zijn samenspannende slijters om de prijs te verlagen of met een sterk onderbelast bedrijf te werken. Het slijtersstelsel, speciaal het labiele van het slijtersdebit, stimuleert derhalve het teveel aan overcapaciteit.

Naast de slijters, die een bepaalde omzet hebben en daarmee manoeuvreren om de bakker tot een lage prijs te dwingen, bestaat een andere categorie slijters, door de bakkers zelf in het leven geroepen. Wanneer een werkloze arbeider zich bij een bakker komt aanmelden om werk te vinden in de bakkerij-werkplaats, dan wordt hem te verstaan gegeven, dat hij wel zou kunnen werken, doch dat de omzet te gering is. Dit leidt tot de navolgende afspraak: de man wordt in dienst genomen als arbeider voor de vroege morgenuren tegen een bepaald loon, onder voorwaarde, dat hij voor ieder dagelijks arbeidsuur wekelijks als slijter een aantal broden zal verkopen. Betreft het hier een arbeider, die om de een of andere reden geen steun geniet, dan is hij geneigd het voorstel te aanvaarden; en, om een aantal uren te mogen werken, zal hij dan het door hem te verkopen brood tegen inkoopsprijs, in ieder geval tegen een lagere dan de geldende prijs gaan verkoopen.

Naast het elkaar beconcurreren door het overnemen van slijters komt ook voor het overnemen van bezorgers, arbeiders dus, met de tot dan toe door die bezorgers voor andere bakkers bediende klanten. De huisvrouw koopt brood, niet van een bepaalde bakker, maar via een bepaalde bezorger. Deze laatste heeft het directe contact met de afnemers en is daar-

door in staat die afnemers een bloot over te bevelen. Dit brengt mede dezelfde nadelige gevolgen als het overnemen van slijters.

Een ander euvel, bij de distributie optredende, is de verkoop van vers brood op Zondag. De Joodse bakkers leveren op die dag vers brood aan de slijters, die door de week van andere bakkers hun brood betrekken. Het productieapparaat van die Joodse bakkers moet in staat zijn deze extra hoeveelheid voor de Zondag te bakken hetgeen er toe leidt, dat het niet zelden tien maal te groot wordt voor de op weekdagen te bakken hoeveelheid.

De ondernemersovereenkomst tracht aan deze misstanden paal en perk te stellen door de navolgende regelen:

1. De combinatie arbeider-slijter wordt verboden. Iemand die arbeider is, mag niet tegelijk slijter zijn, en omgekeerd.

2. De bakkers zullen geen nieuwe tussenhandelaren in brood mogen creëren.

3. De bakkers zullen geen slijters van elkaar overnemen en evenmin bezorgers-met-klanten.

Dit laatste voorschrift kan natuurlijk tot onbillikheden leiden, vandaar dat de bezorger of slijter, die dispensatie wil hebben, deze kan verkrijgen, mits een in te stellen slijterscommissie daarvoor redenen aanwezig acht. In de slijterscommissie worden de slijtersbelangen door een door hen aan te wijzen persoon vertegenwoordigd.

4. Er wordt een maximum gesteld aan de korting, die de slijters mogen genieten.

5. De zogenaamde zevendedagsverkoop wordt verboden. Om een en ander vlot uit te voeren worden verschillende nadere voorschriften gegeven, terwijl ook voorzieningen worden getroffen om onbillikheden, die uit de regling zouden kunnen voortvloeien, te herstellen.

* * *

Onder het hoofdstuk déloyale concurrentie wordt aan de bakkers verboden om anders dan tegen contante betaling brood te verkopen. Onder contante betaling wordt ook nog verstaan het leveren op week- of maandrekening. Wie in middenstandskringen geen onbekende is, zal weten welk een druk het overmatige „poffen” op het bedrijf legt. Angst voor klantenverlies en laksheid van de bedrijfsgenoten maken het moeilijk hiertegen op te treden. Verwacht wordt, dat met de ruggesteun van het verbod de bakkers thans krachtiger tegen de habituele wanbetalers zullen optreden.

Tenslotte geeft de overeenkomst nog een voorschrift voor het geval, dat een bakker, die door bedrijfsstoornis van technische aard enige tijd niet kan leveren, in die tijd beschermd moet zijn tegen de steeds op de loer liggende concurrentie, die in de tijd van enkele dagen zijn gehele debiet kan inpalmten. Doet zulk een geval zich in den vervolge voor, dan wordt aan een daartoe aan te wijzen bakker met uitsluiting van alle anderen het recht en de plicht gegeven om tijdelijk dit debiet te bedienen, vanzelfsprekend, onder voorwaarde, dat hij het na afloop van de stoornis ongeschonden weer teruggeeft.

* * *

Men zal wellicht zeggen, dat de hierboven omschreven bedrijfsregelen toch eigenlijk lang geen complete code bevatten. Inderdaad, zij moeten dan ook niet als zoodanig worden beschouwd, doch, gelijk boven betoogd, als het restant van een vroeger meer omvattende overeenkomst. Men houde echter in het oog, dat tegelijk met deze overeenkomst ook de spertijd op grond van de Vestigingswet Kleinbedrijf haar invloed begint te doen gelden en dat binnenkort de vestigingseisen zelf zullen worden ingevoerd. Het één met het ander betekent voor de bakkerij een belangrijke stap in de door haar gewenste richting en zij onderschrijft gaarne de overwegingen van den

Minister, dat door de ondernemersovereenkomst niet-gerechtigde wisselingen in de productie en omzet der ondernemingen worden tegengegaan en dat daardoor een nauwkeuriger prijscalculatie en als gevolg daarvan weer een efficiënter bedrijfsvoering mogelijk zijn. De Minister acht het economischer gebruik van het productie-apparaat en de meer geregelde toestanden in de broodvoorziening, die daarvan het gevolg kunnen zijn, een algemeen belang.

M. J. BROEKHUYSEN Jr.

DE ENGELSCH-STATISTISCHE BANKEN IN 1937.

In den loop der vorige maand hebben de Presidenten van de „Big Five” en van de kleinere bankinstellingen in de gebruikelijke jaarrevoeringen hun bedrijfsresultaten toegelicht en hun visie op den economischen toestand aan de aandeelhouders ontvouwd. Deze uiteenzettingen hebben vrijwel over de geheele linie blijk gegeven van groot optimisme. Het jaar 1937 heeft met een kleine interruptie en met slechts weinig uitzonderingen een voortzetting vertoond van het proces van gestadige ontwikkeling, hetwelk in dat land sinds 1932 kan worden waargenomen. Deze ontwikkeling heeft zich in tegenstelling tot die van andere landen gekenmerkt door een groote gelijkmatigheid en door een betrekkelijk geringe mate van Overheidsingrijpen. Lage rente en een wijziging in de handelspolitiek zijn de voornaamste maatregelen geweest, die de Staat heeft genomen of bevordert. Overigens zijn de interventies van de zijde van de Overheid in het economisch leven in Engeland geringer dan elders.

De vraag, reeds ten vorigen jare gesteld, was nu, of zulk een gelijkmatige economische ontwikkeling ononderbroken zou kunnen voortgaan, dan wel of de Engelsche geldpolitiek, die eerst op het stoppen van de monetaire deflatie, daarna op matige reflatie gericht was, tenslotte tot den gebruikelijken conjunctuurterugslag zou voeren. Vooral het tot principe verheffen van een lagen en praktisch invariabelen rentestand voor kort crediet scheen in dit opzicht gevaarlijk.

Wat de economische ontwikkeling van Engeland zelf betreft, zoo heeft 1937 nog geen verwezenlijking van deze gevaren te zien gegeven. Integendeel, de economische ontwikkeling is voortgegaan; in vergelijking met 1936 is de werkgelegenheid gestegen, werkloosheidspercentage en werkloozental zijn gedaald, in- en uitvoer zijn niet slechts in waarde, doch ook in quantiteit toegenomen.

Aan het Statistical Summary van de Bank of England van December 1937 ontleenen wij de volgende indices betreffende de industriële bedrijvigheid.

(1930 = 100).

Maand-gemiddelde	Steen-kolen	Ruw staal	Gebruik van ruwe katoen	Kunstzijde	Opgewekte elektriciteit	Goedgekeurde bouw-plannen	Ontv. goederen- vervoer spoor-wegen
1933.....	85	96	121	172	124	112	82
1934.....	91	121	119	191	142	128	86
1935.....	92	135	120	254	161	153	87
1936.....	94	161	131	298	185	157	90
Sept.-Nov. '36	96	169	126	316	199	147	95
„ „ '37	102	190	131	342	222	135	101

Van deze indices toont slechts die van het bouwbedrijf een matige inzinking; ook hier is echter het niveau der bedrijvigheid aanmerkelijk boven het gemiddelde van 1933 en zelfs van 1934 gebleven.

De werkgelegenheid is toegenomen. Tegenover de afgenomen bezetting van den landbouw staat een stijgende werkgelegenheid in de industrie en bij de spoorwegen, welke laatsten overigens het peil van 1931 nog niet hebben bereikt, zulks in tegenstelling tot de industrie, welke in de laatste jaren een opmerkelijke stijging heeft vertoond. Het aantal werk-

loozen is afgenomen. De volgende cijfers maken een en ander duidelijk.

Jaar	Aantal te werk gestelden × 1000			Aantal verzeerde werkloozen × 1000
	Industrie	Landbouw	Spoorwegen	
1928.....	10.576	890	677	1.290
1929.....	10.805	888	642	1.263
1930.....	10.424	857	657	1.991
1931.....	10.064	829	616	2.717
1932.....	9.951	809	598	2.828
1933.....	10.306	828	566	2.567
1934.....	10.786	801	575	2.171
1935.....	11.020	787	581	2.028
1936.....	11.602	751	586	1.749
1937.....	12.211	741 ¹⁾	600	—

¹⁾ Voorloopig.

Toch zijn hier reeds enkele teekenen van stagnatie in den groei der bedrijvigheid te bemerken. Dit blijkt uit een vergelijking van de maandcijfers der werkloosheid in de jaren 1936 en 1937; het laatste jaar was voortdurend gunstiger dan het voorafgaande, maar in het najaar deed zich een stijging voor, die in 1936 niet in die mate voorkwam.

	Maandcijfers aant. werkl. (× 1000)	
	1936	1937
Januari.....	2.131	1.677
Februari.....	2.017	1.625
Maart.....	1.879	1.577
April.....	1.807	1.436
Mei.....	1.697	1.456
Juni.....	1.707	1.370
Juli.....	1.660	1.385
Augustus.....	1.612	1.357
September.....	1.621	1.334
October.....	1.614	1.395
November.....	1.621	1.507

Ook de buitenlandsche handel is in waarde en quantiteit toegenomen. De waardecijfers der laatste jaren toonen het volgende beeld:

In miljoenen £.

Jaar	Inv. na aftrek heruitv.				Uitvoer (zonder heruitv.)				Invoersaldo
	Totaal	Voedsel- en goetmidd.	Grondstoffen	Fabrikaten	Totaal	Voedsel- en goetmidd.	Grondstoffen	Fabrikaten	
1933	625,9	327,7	154,8	139,8	367,9	27,8	46,0	281,7	258,0
1934	680,2	334,0	182,2	160,4	396,0	30,5	48,3	304,8	284,2
1935	700,7	342,6	183,1	171,2	425,8	31,6	52,8	328,8	274,9
1935	787,0	371,1	215,2	197,4	440,6	35,6	51,3	340,9	346,4
Jan. —									
Nov. '36	711,3	334,6	193,4	179,1	400,3	32,2	46,4	310,6	311,0
Jan. —									
Nov. '37	856,2	377,7	253,7	229,0	478,0	35,4	59,8	371,7	387,2

Als gevolg van de prijsstijging, die zich in 1937 heeft voorgedaan, is het importsaldo aanzienlijk gestegen. Dit wekt eenige ongerustheid, doch in de jaarrevoeringen der Londensche bankiers wordt er op gewezen, dat de quantitatieve ontwikkeling van den uitvoer een snellere stijging vertoont dan die van den invoer (stijging van uitvoer over eerste 9 maanden van 1937 12 pCt. ten opzichte van 1936, stijging van invoer slechts 6 pCt.) en dat bovendien tegenover het stijgend invoersaldo sterk toegenomen inkomsten uit buitenlandsche beleggingen en uit de zeescheepvaart staan, waaromtrent overigens nog geen precieze gegevens te onzer beschikking kwamen.

Alles tezamen genomen, kan men zeggen, dat het jaar 1937 voor Engeland nog gunstig is geweest, maar dat zich reeds enkele teekenen van stagnatie voordoen en dat in elk geval — en dat wordt ook door de overigens zoo optimistische Engelsche bankiers toegegeven — de ongunstige wending in de

Amerikaansche conjunctuur een eveneens ongunstige terugwerking op de Engelsche economie moet uitoefenen. Een terugwerking, die te meer voor Engeland te betreuren valt, omdat zich aldaar een sterke groei in het binnenland, doch een minder sterke vooruitgang in den internationalen handel heeft voorgedaan en juist deze laatste door den achteruitgang in Amerika, die allerwegen zijn terugslag doet gevoelen, zal worden getroffen.

Dat de gunstige ontwikkeling van het economisch leven in Engeland in belangrijke mate samenhangt met de daar te lande gevoerde geldpolitiek, mag met den heer Reginald McKenna, President van de Midland Bank, die zich ook dit jaar weer als pleitbezorger der „Managed Currency” deed kennen, gerust worden aangenomen. De Times heeft McKenna op de vingers getikt en naar aanleiding van diens jaarrede een betoog geleverd van deze strekking, dat „post hoc” nog niet hetzelfde is als „propter hoc”. Wij zullen het niet betwisten. Uit de feiten alleen laat zich in de economie vrijwel nimmer den causalen samenhang der verschijnselen aantoonen. Nog steeds kan men in de overweldigende meerderheid der gevallen slechts geraken tot het gewenschte inzicht, wanneer men zich bedient van de z.g. deductieve methode, of, huiselijker gezegd, wanneer men tracht door redeneering zich een beeld te vormen van den samenhang der dingen. Maar als men zich eenmaal zulk een beeld heeft gevormd en wanneer men in het geval, dat ons hier bezighoudt, langs den weg der redeneering heeft betoogd, dat de gouden standaard in een tijd, waarin eerst een geweldige credietexpansie en daarna een dito contractie heeft plaats gevonden, storend op het economisch leven moet inwerken, dan is er alles voor om te trachten aan de hand van concrete feiten het geleverde betoog op zijn juistheid te toetsen.

In dit licht moet men, dunkt ons, de rede van McKenna bezien. Deze vergeleek de periode 1925—1931, gedurende welke Engeland den gouden standaard had, met de jaren 1931—1938, die als het tijdvak van „Managed Currency” kunnen worden aangeduid. En hij kwam — hetgeen te verwachten was — over de geheele linie tot gunstige conclusies. Daarmee nu wel niet *bewezen* is, dat in de gegeven omstandigheden een geldwezen, los van het goud, beter is dan een metallistisch geldstelsel, maar wel wordt de langs den weg der redeneering bereikte stelling der a-metallististen door de feiten alleszins bevestigd.

Intusschen, nimmer is geloofchend, dat een „Managed Currency” inflatorische gevaren opleveren kan, inzonderheid, wanneer wordt vastgehouden aan een lagen rentestand en aan een politiek van ruime en gemakkelijke credietverleening, zooals deze in de laatste jaren in Engeland is gevolgd. Wil men zich hierover eenig denkbeeld vormen, zoo zal men hebben na te gaan, hoe zich het geldquantum in Engeland heeft ontwikkeld, welke omzetten met dit geld werden bewerkstelligd, en hoe het is gegaan met het prijsverloop van goederen en diensten.

Het belangrijkste element in het Engelsche ruilmiddel vormt het girale geld, de banksaldi, waar-

over per cheque kan worden beschikt. Van den groei van dit giraalgeld geven de balanscijfers der Big Five een representatief beeld. Wij laten hieronder van de voornaamste balansposten een staat volgen, waaraan wij enkele percentageberekeningen hebben toegevoegd.

De deposits der groote banken hebben, gelijk men ziet, sinds het in 1931 bereikte laagtepunt een aanmerkelijke stijging ondergaan. De groei is echter in het laatste jaar, zoal niet geheel tot staan gekomen, dan toch zeer sterk verminderd. Daaruit mag men wellicht afleiden, dat afgezien van toevloed van geld uit het buitenland het proces van geldverruiming in Engeland zijn eindpunt nadert.

In de activa, welke den tegenpost der Deposits vormen, hebben zich wederom groote veranderingen voltrokken. De liquide uitzettingen zijn verminderd, inzonderheid door afnemering der Call-gelden. Ook de beleggingen (in hoofdzaak bestaande uit Staatsobligaties en in de depressie bij gebrek aan andere uitzettingen sterk toegenomen) zijn eindelijk gedaald. Groote stijging vertoonen daarentegen de voorschotten aan het bedrijfsleven, welke hun laagtepunt bereikten in 1933 en sindsdien gestadig zijn opgelopen zonder overigens weder op het peil van 1929 te komen. De gestegen economische activiteit is van de stijging der voorschotten stellig de oorzaak geweest, doch van verschillende zijden wordt er de aandacht op gevestigd, dat de toeneming der voorschotten veel grooter geweest zou zijn, indien niet de industrie in de laatste jaren buiten de banken om veel kapitaal tot zich getrokken had, ten deele in den vorm van winstfinanciering, en indien niet door reorganisaties de kapitaalbehoefte van verschillende bedrijven afgenomen ware.

Van de geldomzetten kan men zich een denkbeeld vormen aan de hand van de Londensche clearingcijfers. De cijfers van de Londensche Clearing beliepen blijkens het Econ.-Stat. Maandbericht, voor het laatste jaar door ons aangevuld uit „The Economist”, de volgende bedragen:

Londensche clearing (maandgemiddelden in miljoenen £).

1929....	3.328	1934....	2.561
1930....	3.232	1935....	2.701
1931....	2.651	1936....	2.920
1932....	2.319	1937....	3.034 ¹⁾
1933....	2.310		

¹⁾ Voorloopig cijfer.

Er is dus ook in 1937 nog eenige, hoewel matige stijging geweest. Ook hier zien wij echter teekenen van een zekere stagnatie in de financieele activiteit, die nog verduidelijk wordt door de maandcijfers, welke wij hieronder doen volgen, en waaraan wij die van de „Metropolitan, Country & Provincial Clearing” toevoegen.

Tenslotte de prijzen. Deze zijn, gelijk men weet, in 1937 eerst gestegen en daarna, wat den groot-handel betreft, weder gedaald, terwijl ook de levenskosten een niet onbelangrijke stijging hebben vertoond, die volgens de laatste, ons beschikbare gegevens nog niet over haar hoogtepunt heen is.

(In miljoenen £).

Einde des jaars	Depositio's	Kas		Saldi bij en chèques op andere banken	Call-Money en Short Notice	Wissels	Kas, saldi etc., Call en Wissels in % van Dep.	Beleggingen		Voorschotten		Accepten
			in % van Dep.						in % van Dep.		in % van Dep.	
1929	1.625,4	210,1	12,9	67,4	124,3	196,1	36,8	196,5	12,1	887,7	54,6	154,4
1930	1.697,3	211,4	12,5	60,0	119,0	288,4	40,0	236,3	13,9	828,8	48,8	108,4
1931	1.563,4	185,3	11,9	56,3	102,5	211,4	35,5	234,4	15,0	809,2	51,8	93,9
1932	1.773,0	198,1	11,2	57,3	109,8	355,4	40,6	398,8	22,5	689,9	38,9	82,4
1933	1.744,0	202,0	11,6	58,6	106,7	269,9	36,5	481,9	27,6	658,2	37,7	103,9
1934	1.771,4	196,7	11,1	62,5	138,4	232,5	35,6	505,4	28,5	677,9	38,3	112,6
1935	1.874,3	215,9	11,5	69,0	129,5	277,3	36,9	520,5	27,9	704,3	37,6	88,3
1936	2.016,1	225,4	11,2	76,3	167,2	267,6	36,5	552,8	27,4	765,6	38,0	89,9
1937	2.034,5	223,6	11,0	78,4	126,7	263,4	34,0	531,8	26,1	851,6	41,9	88,1

Average of working days 1937	Londensche Clearing (In miljoenen £)		
	Totaal ₂	Town ₁	Metropolitan, Country & Provincial
Januari	151,6	125,7	25,9
Februari	155,6	132,0	24,7
Maart	157,0	131,9	25,1
April	150,9	126,2	24,8
Mei	140,5	115,6	24,9
Juni	148,9	125,1	23,8
Juli	149,5	124,5	25,1
Augustus	131,0	108,3	22,7
September	126,8	105,0	21,8
October	140,6	115,7	24,8
November	138,4	114,6	23,8

1930 = 100.

	Groothandelsprijzen (Board of Trade)	Kosten v. levensonderh. (Ministry of Labour)
1929	114	104
1930	100	100
1931	88,0	93,3
1932	85,7	91,1
1933	85,7	88,9
1934	88,0	90,0
1935	88,9	91,1
1936	94,4	93,3
1937	108,7	98,3 ¹⁾

¹⁾ 11 maanden.

Deze stijging hield een waarschuwing in, dat met verdere uitbreiding van de geldvoorziening de noodige voorzichtigheid betracht moest worden. Intusschen is, wat de groothandelsprijzen betreft, het keerpunt blijkbaar al gekomen, zoodat in de situatie van het oogenblik wel mag worden aangenomen, dat Engeland de grenzen eener redelijke reflatie van zijn geldvoorziening niet heeft overschreden.

Wie zich mocht willen wagen aan prognose, zal zich meer dan ooit bewust moeten blijven van het feit, dat de omstandigheden in het economisch leven zeer snel veranderen. Ten vorigen jare werd algemeen gevreesd, dat de hausse zich te snel zou ontwikkelen en dat daartegen maatregelen getroffen dienden te worden. De „recession”, die zich inmiddels in de Vereenigde Staten openbaarde en die inderdaad met bepaalde maatregelen van Overheidswege verband hield, heeft ook in andere landen verandering veroorzaakt, zoodat daar thans de vooruitzichten geheel andere zijn dan een jaar geleden. Het schijnt niet onmogelijk, dat men in Engeland momenteel staat voor een tijd van stagnatie of achteruitgang. In de periode 1931—'38 heeft Engeland een economische en monetaire politiek gevolgd, die aan vele landen in menig opzicht ten voorbeeld kan strekken. Na een meer dan 5-jarige periode van herstel en prosperiteit zou het waarlijk niet verwonderlijk zijn, indien zich thans opnieuw eenige moeilijkheden zouden voordoen.

Engeland beschikt nu over een schat van nieuwe ervaringen, inzonderheid op monetair gebied, en de leiders van het economisch leven aldaar zullen stellig niet nalaten van deze ervaringen de volle 100 pCt. profijt te trekken. Bij een toenemende bewolking aan den economischen hemel is het niet waarschijnlijk, dat Engeland thans tot den gouden standaard zal terugkeeren; daarvoor zijn de denkbeelden en inzichten te zeer veranderd. Terecht wordt daarop gewezen in de rede van McKenna, met een citaat uit wiens beschouwingen wij dit artikel besluiten:

„A few years ago the very conception of a purely managed currency was something new; in no country were the conditions such as to make it practicable; it is only conceivable as being efficiently practised in a country with banking and credit highly centralized and with a government maintaining national credit unimpaired. Much had to be learnt and is being learnt, but, however difficult it may be to put on one side the ideas to which long usage of the gold standard has accustomed

us, we find in practice that the system is working smoothly. In the light of our present knowledge a managed currency can no longer be regarded as a mere temporary makeshift while the gold standard is in abeyance.”

G. M. V. S.

HET ENGELSCHES SYSTEEM VAN EXPORTCREDIETGARANTIES.

Waar pogingen in groot verband om het economisch verkeer in de richting van meer vrijheid te stuwen, het laatst op de economische wereldconferentie van 1933, hebben gefaald, trachten de regeeringen nu individueel den export hunner landen te bevorderen (bilaterale verdragen, afvaardigen van handelsdelegaties, e.a.). Maar ook nadat de preliminair tot een goed einde zijn gevoerd, blijft regeeringsbemoeienis gewenscht.

Dikwerf immers worden exportobjecten aangeboden, wier uitvoering weliswaar het algemeen economisch belang in hooge mate zou dienen, maar die in verband met de daarvoor vereischte credietverleening en met de eventuele aanwezigheid van transfermoeilijkheden op bezwaren stuiten.

In een adres dat het Hoofdbestuur der Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel aan het einde van het vorige jaar tot den Ministerraad heeft gericht¹⁾, wordt erop gewezen, dat in zulke gevallen, waar het algemeen belang wordt gediend, een instituut van door den Staat verleende exportcredietgaranties zou moeten worden ingeschakeld. Het Hoofdbestuur meent dan ook een kennisnemen van het op dit gebied in Engeland toegepaste systeem te moeten aanbevelen. In dit opstel willen wij trachten een summier beschouwing te geven van het aanbevolen Engelse systeem van Exportcredietgaranties.

Alvorens hiertoe over te gaan, dient volledigheidshalve te worden vermeld, dat vooral na den wereldoorlog verschillende systemen voor de verleening van zulke garanties zijn opgebouwd. Het Engelse en het Duitse zijn wel de voornaamste en de vormen, waaronder zulke garanties in andere landen worden verstrekt, vertoonen in meerdere of mindere mate gelijkenis met het Engelse of met het Duitse systeem.

Ook in ons land werden van regeeringszijde pogingen aangewend om door middel van een zekere garantie voor verliezen geleden op exportcredieten den uitvoer te helpen bevorderen van die goederen, welker productie de aanwending van Nederlandschen arbeid op groote schaal mogelijk maken.

In 1931 installeerde de Minister van Financiën een Rijkscommissie van Advies voor Exportcredietgaranties, nadat gebleken was, dat een in 1928 getroffen regeling niet de gewenschte soepelheid bezat. Men besloot geen afzonderlijke Staatsinstelling voor het verzekeren tegen risico's verbonden aan het verlenen van credieten in het leven te roepen, doch gebruik te maken van de diensten der Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij N.V. te Amsterdam. Voor dat doel werd in 1932 een overeenkomst met deze instelling gesloten en volgens haar verslag over het boekjaar 1936 stond ook in dat jaar de exportcredietverzekering met herverzekering van den Staat bij haar werkzaamheden geheel op den voorgrond.

Uit het laatste door de Rijkscommissie van Advies voor Exportcredietgaranties uitgebrachte rapport, dat betrekking heeft op het tijdvak van 1 September 1936 tot 1 September 1937, blijkt, dat het totaal van het obligo (maximum verlies) door den Staat sinds den aanvang der regeling op 6 Februari 1932 tot 1 September 1937 aanvaard, f 29.294.597 (v.j. f 22.274.766) bedraagt; in het verslagjaar beliep de toeneming derhalve f 7.019.831 (v.j. f 5.270.655). In de door den Staat gedurende het verslagjaar aanvaarde posten

¹⁾ Dit adres is opgenomen in het Januarinummer van „Maatschappijbelangen”, tijdschrift van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel.

zijn zowel insolventie als transferrisco begrepen.

Naar het inzicht der Commissie wettigt een vergelijking van de cijfers over de jaren gedurende welke de regeling toepassing heeft gevonden, de gevolgtrekking, dat het instituut zich geleidelijk ontwikkelt en in een behoefte voorziet.

Pogingen tot ondersteuning van den Britschen uitvoerhandel.

Sedert den wereldoorlog 1914—1918 heeft de Engelsche Regeering groote activiteit aan den dag gelegd om den Engelschen overzeeschen handel te bevorderen. Onder haar auspiciën werden talrijke handels- en financieele ondernemingen opgericht (British-Italian Corp., British Trade Corp. e.a.) Zij steunde daadwerkelijk door het overnemen van uit den export-handel resulterende verliezen. De in 1921 afgekondigde en in 1927 niet verlengde „Trade Facilities Bill” voorzag in het garandeeren van staatswege van leeningen aan buitenlandsche publiekrechtelijke lichamen (tot £ 75 Mill.) onder voorwaarde, dat de opbrengst van zulke leeningen zou worden aangewend voor den aankoop van producten der Engelsche industrie en voor het uitvoeren van groote werken.

De in 1920 aangenomen Overseas Trade (Credits & Insurance) Bill verleende de Engelsche Regeering de bevoegdheid credieten te verstrekken ter financiering van den export van goederen naar de nieuwe, economisch zwakke staten van Europa (Randstaten, Tsjecho-Slowakije, Joego-Slavië, Roemenië, e.a.) en abnormale en buitengewone risico's, welke aan dezen uitvoerhandel verbonden waren, te verzekeren.

Deze gedragslijn bleek een misrekening te zijn geweest (grote verliezen en bovendien een minimaal gebruik maken van de tweede faciliteit), zoodat na 1921 geen nieuwe credieten meer werden verleend. Er gingen stemmen op, die wezen op de wenschelijkheid om den handel op de gebruikelijke wijze te financieren, waarbij dan de Staat zijn medewerking zou kunnen verlenen. Tenslotte besloot het Ministerie van Handel tot een grondige reorganisatie, waarbij met de politiek van het financieren door den Staat van den buitenlandschen handel geheel werd gebroken en de grondslag voor het huidige instituut van Exportereditgaranties werd gelegd (1921).

Na in den aanvang een zuiver experimenteel karakter te hebben gedragen en eenige malen (1923, 1930) te zijn gereorganiseerd, werd het systeem, dat thans van kracht is, ingevoerd. Bij deze reorganisaties, die noodig bleken omdat het instituut verliezen opleverde, werden de adviezen van experts (Kamers van Koophandel, banken, accepthuizen e.a.) ingewonnen. Thans werkt het instituut tot tevredenheid en over het dienstjaar 1933/34 kon een reservefonds van £ 1.450.000 aan de Schatkist worden overgemaakt. In het dienstjaar 1936/37 werd van het „Export Guarantee”-stelsel tot een bedrag van £ 35.184.000 gebruik gemaakt.

Organisatie en werking van het stelsel.

Overgaande tot de bespreking van de werking van het stelsel zelf, dient te worden opgemerkt, dat het „Exportcredits Guarantee Scheme” — geregeld in de „Overseas Trade Acts” (laatstelijk geamendeerd in 1937) — is bedoeld als een nationaal instituut ter controle en garantie van credieten verleend voor den verkoop van Britsche goederen naar de geheele wereld. De doorvoerhandel, evenals de handel in munitie en wapenen zijn hierbij uitgesloten.

De uitvoering van dit systeem is door de „Board of Trade” opgedragen aan het „Export Credits Guarantee Department”. Aan het hoofd van dit Bureau staat een „Minister in Charge” — de Secretaris van het Departement van Overzeeschen Handel — en een Commissie van Advies, waarin experts uit de bankiers- en assurantiewereld en uit de industrie zitting hebben. Deze Commissie moet volgens wettelijke bepalingen door het Bureau worden geraad-

pleegd en de garanties worden alleen op haar aanbeveling en op door haar — voor elke transactie — goedgekeurde voorwaarden verstrekt. De dagelijkse leiding van het Bureau is gecentraliseerd bij enkele leden dezer Commissie, die tezamen een uitvoerend Comité vormen en over dezelfde bevoegdheden beschikken als de leden van den Raad van Beheer eener particuliere onderneming. De werkzaamheden van het Bureau staan bovendien onder voortdurende controle van de Schatkist.

Het Parlement stelde in 1937 het maximum te garandeeren bedrag op £ 50 mill. en bepaalde, dat garanties met een looptijd van meer dan 1 of 2 jaar alleen met toestemming van de Schatkist kunnen worden verleend. Indien de voorgestelde transactie een abnormaal risico in zich bergt of indien overwegingen van politieke aard in het geding komen, beslist de Minister en dikwijls zelfs het Kabinet.

Alle uitgaven, welke voor de „Board of Trade” uit deze regeling voortvloeien, worden bestreden uit gelden, die het Parlement ter beschikking stelt. Zijn deze in geval van verliezen op verstrekte garanties niet toereikend, dan komen zulke bedragen ten laste van het „Consolidated Fund of the United Kingdom”. Alle in verband met de garantieverleening ontvangen gelden komen de Schatkist ten goede.

Waar het Bureau het valuta-risico niet dekt — hiervoor wordt naar de valutamarkt verwezen — garandeert het alleen in Sterling luidende vorderingen, welke uit leveringen aan een solventen koper voortspruiten, en wel tot ten hoogste 75 pCt. van het factuurbedrag, onder voorwaarde dat aan alle eventuele valuta-voorschriften van het importeerende land is voldaan. De winst wordt niet gegarandeerd en opdat de exporteur ook bij verzekering van zijn credieten zal blijven voortgaan een selectie onder zijn afnemers toe te passen, en de noodige voorzichtigheid te betrachten, moet hij zelf een gedeelte (gewoonlijk 25 pCt.) van het risico loopen.

Het Bureau wenscht niet alleen de riskante posten der uitstaande vorderingen te verzekeren en het geeft eenige mate van voorkeur aan die exporteurs, die al hun vorderingen — zoowel de goede als de meer riskante — bij het Bureau onderbrengen.

Het Bureau verleent geen credieten in de banktechnische beteekenis van het woord, maar verzekert den exporteur tegen een verlies op het gegarandeerde bedrag en tegen een overmatige vertraging, welke in de betaling mocht ontstaan. Bevroren credieten die de liquiditeit der exporteurs kunnen verstoren, zijn derhalve, zooals nader zal blijken, in geval van verzekering uitgesloten.

Het Bureau slaat alle markten gade. Daar het een Regeeringsinstelling is, staat het in nauw contact met de handels- en diplomatieke vertegenwoordigers in alle landen der wereld, en beschikt het derhalve over gegevens van officieele personen, die met de toestanden, de handelsgebruiken en de wetten in die landen bekend zijn. Voorts memoreeren wij, dat er een samenwerking bestaat tusschen het Bureau enerzijds en de financieele instellingen in de City, de informatiebureaux, de Schatkist en het Ministerie van Handel anderzijds. Elk individueel geval, dat ter kennis van het Bureau wordt gebracht, profiteert van de collectieve ervaring door alle verzekerde exporteurs opgedaan.

Als centraal clearinginstituut van informaties zal het Bureau exporteurs bij het voordragen van een nieuwe transactie waarschuwen, indien in een of ander land een conjunctuuromslag dreigt, of indien den handel en de betaling belemmerende maatregelen dreigen te worden afgekondigd (voor zoover althans inlichtingen te dien aanzien te verkrijgen zijn). De groote waarde van zulk een centraal informatie-archief springt onmiddellijk in het oog, indien wij bedenken, dat het Bureau de controle heeft over het totaal der uitstaande gegarandeerde vorderingen op een bepaalden buitenlandschen debiteur. Het kan den

adspirant-leverancier waarschuwen, indien de verdringen van andere exporteurs reeds een in verhouding tot afnemer's financiële draagkracht bedenkelijke hoogte hebben bereikt, of indien zulke verdringen over tijd zijn.

Op deze wijze behoedt het den nieuwen exporteur ervoor om ook in een faillissement te worden betrokken, wat zeker het geval zou zijn geweest, indien hij zich niet tot het Bureau had gewend.

Blijkt bovendien uit het totaal der ingediende garantie-aanvragen, dat de valuta-positie van een bepaald land te zeer wordt belast, dan kan het Bureau het signaal op onveilig zetten door de premie voor zulk een transactie te verhoogen.

Gezien het feit, dat het Bureau door zijn garantie-verleening bij den exporthandel is geïnteresseerd, is er een waarborg, dat het alle fasen der conjunctuur in de verschillende afzetgebieden met groote nauwlettendheid zal blijven bestudeeren.

Over het algemeen komen die leveranciers in aanmerking, die tegen contante betaling of op korten betalings-termijn (gewoonlijk tot 90 dagen, in overeenstemming met de lokale usances) worden verkocht. Aanvragen voor garanties ten behoeve van leveringen van kapitaalgoederen, waarvoor credieten van 12 maanden en langer worden verlangd, worden elk afzonderlijk op hun eigen mérites onderzocht.

„Comprehensive Guarantee” en afwikkeling.

De „Comprehensive Guarantee” (Pauschaal-polis) is wel de verzekering, die het meest wordt gevraagd, reden waarom wij haar na onze algemeene beschouwing aan een bespreking zullen onderwerpen.

Deze polis omvat den geheelen exporthandel van den verzekerde en is gebaseerd op diens vermoedelijke omzet gedurende 12 opeenvolgende maanden, alsmede op de ervaring, welke hij in al zijn afzetgebieden in de laatste 5 jaren heeft opgedaan.

De verzekerde kan bij deze garantie kiezen tusschen:

- a. de verzekering van 75 pCt. van alle verliezen, welke door deze polis worden gedekt, of
- b. de verzekering van 75 pCt. van een bedrag uitgaande boven een voor „first loss” vastgestelde som, welke laatste aan de hand van de in de laatste 5 jaar op dubieuze debiteuren door den exporteur geleden verliezen wordt vastgesteld.

Het spreekt vanzelf, dat de premie der onder a. genoemde verzekering hooger is dan de sub b. vermelde. Edoch, het getal dergenen, die de eerste soort verzekering kiezen, is steeds groeiende.

In beide gevallen wordt door het Export Credits Guarantee Department een, op den totalen omzet van den verzekerde gebaseerd, maximum vastgesteld, waarvoor het Bureau aansprakelijk wil zijn.

Teneinde vertraging in de uitvoering van dringende orders te voorkomen, wordt gewoonlijk in de polis een bedrag genoemd, ten beloope waarvan de verzekerde aan elken afnemer een crediet mag verleen zonder daarvoor eerst de goedkeuring van het Bureau te hebben aangevraagd („non-vetting limit”). Voorwaarde hiervoor is echter, dat de exporteur zich van te voren van de credietwaardigheid van den afnemer heeft vergewist of dat hij in het verleden gunstige ervaringen met zulk een afnemer heeft opgedaan. Ook de uit deze leveringen resulteerende vorderingen blijven onder contrôle van het Bureau, daar zij in den maandelijks door de exporteurs in te leveren staat van al hun verschepingen worden vermeld.

Nadat de voorwaarden der verzekering zijn vastgesteld, wordt de premie voldaan of, in sommige gevallen, een garantiesom gestort, waarna de garantie in werking treedt. Verzekerden geven dan aan het Bureau op de namen van tegenwoordige en toekomstige cliënten aan wie zij credieten zullen verleen boven de „non-vetting” limite. Zij zijn gehouden het Bureau onmiddellijk ervan te verwittigen, indien een vordering 3 maanden over tijd is.

Blijkt nu dat de debiteur in moeilijkheden verkeert, dan wordt de vordering door het Bureau overgenomen, zoodra deze als onbetwiste schuld is erkend. Het Bureau keert het gegarandeerde bedrag aan den verzekerde uit en stelt voor het incasseeren der dubieuze vordering zijn diensten ter beschikking. De schuldeischer-exporteur heeft derhalve het voordeel, dat zijn dubieuze vordering niet ten eeuwigén dage als bevroren crediet blijft openstaan en dat hem de tijdroovende en dikwijls ingewikkelde procedure, welke in zulke gevallen moet worden gevolgd, gespaard blijft. Komt het tot een faillissement van den debiteur, dan heeft de exporteur bovendien nog recht op eventueele uitkeeringen uit den boedel en wel in verhouding tot het niet-gegarandeerde gedeelte van zijn vordering.

Vermelden wij nu nog, dat het Export Credits Guarantee Department voor verzekerden ook de mogelijkheid tot het doen garandeeren van vorderingen op landen, die gedurende den looptijd van zulke vorderingen deviezenrestricties invoeren, heeft opengesteld, dan meenen wij de werking van het Engelsche systeem van exportcredietgaranties in zeer grove trekken te hebben weergegeven.

Zooals uit bovenstaande regelen blijkt, wordt de garantie in den vorm van een polis verstrekt. Deze polis wordt aan een door den exporteur te trekken wissel gehecht, wanneer deze op de discontomarkt wordt aangeboden.

Het Nederlandsche systeem.

Indien wij constateeren, welk een bedrag in ons land onder herv verzekering van den Staat door de Nederlandsche Credietverzekering Mij. N.V. aan exportcredietgaranties wordt verstrekt en dat dit bedrag zich in een opgaande lijn beweegt, dan zijn wij er van overtuigd, dat ook de regeling in Nederland in een groote behoefte voorziet. Wij spreken dan nog niet over de exportcredietgaranties, welke door deze Maatschappij zonder herv verzekering door den Staat worden verstrekt en waarvan de bedragen niet gepubliceerd worden. De belangrijke en nuttige rol, welke de Nederlandsche Credietverzekering Mij. N.V. in samenwerking met den Staat in ons nationale economische leven vervult, verdient daarom o.i. waardeerding.

Als een der mérites van het Engelsche stelsel wordt de perfecte informatiedienst, waarover het Export Credits Guarantee Department — als centraal Regeeringsorgaan — beschikt, genoemd.

Waar er tusschen den Nederlandschen Staat en de bovengenoemde verzekeringsmaatschappij — als particulier centraal instituut — een nauwe samenwerking bestaat, kan worden aangenomen, dat deze instelling over een zelfden inlichtingendienst als het Engelsche Bureau beschikt. Als zelfstandige instelling heeft zij bovendien het voordeel van haar particuliere relaties.

Het is onze meening, dat het juiste antwoord op de vraag, of het Engelsche systeem boven het Nederlandsche te verkiezen is, eerst dan kan worden gegeven, wanneer een objectieve vergelijking tusschen de beide stelsels is gemaakt, hetgeen wij in een volgend artikel hopen te doen.

K. S. PHAFF.

HET VERLOOP VAN DE SPERRMARKKOERSEN.

Sedert de Devisenbewirtschaftung in Deutschland werd ingevoerd en daarmee het begrip Sperrmark werd gecreëerd is het écart tusschen de „vrije Mark” en de verschillende soorten geblokkeerde Marken voortdurend grooter geworden. In 1933 was de koers nog ongeveer 50 cts., in 1934 was deze reeds gedaald tot 30 cts., in 1935 werd een koers bereikt van 15 cts. en in de tweede helft van 1936, kort voor de depreciatie van den Gulden, was de notering circa 13½ cts. Maar heel kort duurde de koersstijging, die na den val van den Gulden intrad. In overeenstem-

ming met de waardedaling van den Gulden steeg toen de Sperrmarkkoers tot 16, maar spoedig trad een reactie in, en geleidelijk is de noteering verder teruggelopen totdat nu een peil is bereikt van $8\frac{1}{2}$ à 9, of wel slechts ongeveer 11 à 12 pCt. van den vrijen Markenkoers.

Het koersverschil tusschen Effektensperrmark en Kreditsperrmark, dat in de eerste jaren van de deviezenrestrictie vrij groot was, is geleidelijk verdwenen, en ook thans is er maar een zeer miniem verschil tusschen den koers van beide soorten. Voor zulk een onderscheid is trouwens ook weinig aanleiding nu de verschillen in toepassingsmogelijkheden van „erworbene” Effekten- en Kreditsperrmark geleidelijk zijn weggevallen, doordat de doeleinden waarvoor aangekochte Kreditsperrmarken in afwijking van Effektensperrmarken aanvankelijk konden worden gebruikt langzamerhand ook tot een minimum zijn teruggebracht.

* * *

Wat bepaalt het koersverloop der geblokkeerde Markensoorten? Zooals voor elke valuta natuurlijk vraag en aanbod. Maar waardoor wordt de vraagprijs en de aanbodsprijs beïnvloed? Voor den prijs, die de „particuliere vraag” wil besteden zijn natuurlijk de toepassingsmogelijkheden bepalend. Die mogelijkheden zijn, zooals reeds opgemerkt, zeer gering.

Men kan gerust zeggen, dat in de laatste jaren van gebruik van gekochte Sperrmark voor commerciële doeleinden in steeds geringer mate sprake is geweest, en dat reeds geruimen tijd vraag op die basis vrijwel niet meer bestaat. Inderdaad, er is af en toe een geringe vraag door Einwanderer, die een deel van hun investering in Duitschland met Sperrmark mogen betalen, hoewel ook op dat terrein meer en meer het gebruik opkomt om het deviezenvermogen tegen „Vorzugskurs” aan te melden. Sporadisch komt het ook voor dat buiten Duitschland berustende vermogensbestanddeelen van „devisenrechtelijke Inländer” aan buitenlanders worden afgestooten en door dezen ten deele met Sperrmark betaald. Maar het meerendeel der transacties met gekochte Sperrmark vallen toch in de categorie der „Gefälligkeits”-affaires. Daarbij komt, dat de mazen van de deviezenwetgeving steeds dichter zijn aangehaald, zoodat vroeger nog wel eens doorslippende transacties, waarbij illegale verrekening met buitenlandsch vermogen plaats vond, steeds minder kans hebben.

Zoodat meer en meer de particuliere vraag uit de Sperrmarkmarkt is teruggetrokken, hetgeen beteekent dat de „onbekende koper” een steeds stijgende relatieve betekenis heeft gekregen. Het is bekend dat de voornaamste vrager van Sperrmark reeds geruimen tijd de Deutsche Regeering zelve is. De Golddiskontbank koopt voortdurend deze saldi op om met de aldus te behalen boekwinsten de „pot”, waaruit het Zusatzausfuhrverfahren wordt bestreden te doteeren. Dit stelsel van exportpremiëring is de hoeksteen, waarop de Deutsche uitvoer drijft, men kan zeggen dat dit systeem het alternatief is voor devaluatie.

Geruimen tijd heeft de Golddiskontbank de daarvoor benodigde middelen uitsluitend geput uit de winst op aankoop van Sperrmarken, maar geleidelijk zijn de bronnen uitgebreid. Een heffing op den inheemschen afzet van de Deutsche industrie vormde een belangrijke étappe in dit streven, daarnaast zijn inmiddels meer bronnen aangeboord, zooals een heffing op verschillende importen, die feitelijk, gezien hetgeen hierboven werd opgemerkt terzake van het alternatief: devaluatie of exportpremiëring, nog de meest logische is.

Aan de vragerszijde heeft derhalve de Golddiskontbank zoo niet een monopoliepositie dan toch een zeer sterk overwegende gekregen. Dat beteekent, dat zij een belangrijken invloed op het koersverloop kan

uitoefenen, belangrijker naarmate het aanbod dringender is, en naarmate zij het zich kan permitteeren om eenigen tijd uit de markt te blijven. In dat laatste geval immers zal reeds een betrekkelijk gering aanbod den koers relatief sterk kunnen doen dalen, en in een markt als deze, met een omvangrijk latent aanbod, kan dat tot nervositeit onder de aanbieders en daardoor nog sterker koersdruk leiden, zoodat op een gegeven moment de Golddiskontbank weer kan gaan koopen zonder den koers te doen oploopen, waardoor het ideaal van den speculant: „buying down” kan worden bereikt.

Nu heeft men den indruk, dat de recente sterke koersdruk het gevolg is van de abstinentie door de Golddiskontbank. Controleerbaar is deze veronderstelling in geen deele. Vast staat dat de kanalen waarvan dit lichaam zich voor deze transacties bedient, vele zijn en ook dat de zuignappen daarvan zich bevinden op plaatsen, waar niemand die zou vermoeden, waar men integendeel zeker zou aannemen, dat deze zich niet bevonden.

Een absolute onthouding van aankopen is trouwens allermint noodzakelijk om koersinzinking te bereiken. Immers de marktsituatie is voor den vrager uitermate gunstig. Het potentieele aanbod is in verband met den toenemenden drang tot „auswandern” in de bedreigde kringen enorm groot. Omvangrijke kapitalen Auswanderersperrmark hangen boven de markt. Meer en meer wint de overtuiging veld dat in afzienbaren tijd van een herstel van het vrije deviezenverkeer geen sprake zal kunnen zijn. Aanbod dat voorheen wellicht nog achterwege bleef, omdat men hoopte t.z.t. van een vrij transfer te kunnen profiteeren, komt onder den druk van die veldwinnende overtuiging ter markt. Dat de recente ontwikkeling van de politieke situatie in Duitschland in dit opzicht nog als een stimulans werkte, spreekt vanzelf.

* * *

Ziehier dus in het kort de situatie: stijgend bedrag van Sperrmarken (emigratie zoowel als de wet inzake aflossing ineens van obligatieleeningen werkte daartoe mee), toenemende drang tot liquidatie van saldi (door politieke situatie en toenemende overtuiging inzake langen duur der deviezenrestrictie); daartegenover vermindering van de „particuliere vraag”. Zoodat de Golddiskontbank als min of meer monopolistische vraagster een zeer sterke tactische positie verkreeg.

Nog steeds worden er parallellen getrokken tusschen Sperrmarkkoers en de noteering van vrije markten. Een belangrijke daling van de eerste doet telkens weer de vraag rijzen of nu ook een reactie van de vrije Mark te verwachten is. Voor en na blijft voor deze kwestie het antwoord gelden, dat het verloop van beide markten volkomen los van elkaar staat. Vrije Mark en geblokkeerde zijn twee volkomen onvergelijkbare grootheden. De eerste is ruilmiddel, waarmee koopkracht kan worden uitgeoefend, de tweede is slechts rekeneenheid geworden, waarin Deutsche interne kapitalen worden uitgedrukt.

De waardeering voor Sperrmarken is een taxatie van de waarde van in Duitschland berustend kapitaal voor een buitenlandschen houder. Bij de huidige transferpositie en de vooruitzichten terzake van uiteindelijke opheffing der deviezenrestrictie kan die waardeering niet anders dan laag zijn. Maar met de waardeering van de „koopkrachtmark” heeft dit niets uit te staan. Zoolang men het Zusatzausfuhrverfahren kan handhaven kan ook de Mark op het — zonder dat stelsel te hooge — peil gehandhaafd worden. En waar dit stelsel gevoed wordt uit de winst op de Sperrmark zou men dus de paradoxaal klinkende stelling kunnen verdedigen dat de handhaving van de vrije Mark te gemakkelijker zal zijn naarmate de Sperrmarkkoers lager is. C. A. KL.

AANTEKENINGEN.

Filmindustrie en bioscoopbedrijf in Duitsland.

Een aantal gegevens omtrent de Duitse filmindustrie en het bioscoopbedrijf aldaar werden gepubliceerd in een tweetal artikelen voorkomend in „Der deutsche Volkswirt“ van 17 Dec. jl. en de „Mitteilungen des Hamburgischen Weltwirtschaftsarchiv“ van November jl., waaraan wij hieronder een en ander ontleenen.

De Duitse filmindustrie behoort tot een der grootste der wereld, hoewel haar positie ten tijde van de z.g. stomme films belangrijker was dan thans. Zeer veel films werden toen naar het buitenland geëxporteerd, wat tegenwoordig in belangrijk mindere mate mogelijk is. Het afzetgebied van een Duitssprekende film werd, toen de geluidsfilm over alle linies het pleit won, hoofdzakelijk tot de Duitssprekende landen beperkt. Wel konden er speciale versies in vreemde talen gemaakt worden, maar dit verhoogde den kostprijs en bracht voorts vaak een kwaliteitsverlies mee, daar de rolbezetting dikwijls gewijzigd moest worden. Hier stond tegenover dat buitenlandse filmaatschappijen met dezelfde moeilijkheden te kampen hadden en de concurrentie tegen de buitenlandse film, op de Duitse markt minder zwaar werd.

Had de invoering van de geluidsfilm dus belangrijke gevolgen voor de afzetmogelijkheid van Duitse films, ook de structuur van de industrie onderging na deze invoering een belangrijke wijziging. De geluidsfilm stelde nl. geheel andere eischen aan de techniek van het filmproductiebedrijf. Het productie-apparaat moest totaal gewijzigd worden hetgeen veel kosten meebracht. Het gevolg was dat veel kleine filmaatschappijen zich niet langer staande konden houden en liquideerden of door kapitaalcrachtige maatschappijen werden opgekocht. De concentratie nam belangrijk toe. Drie groote filmaatschappijen, de Ufa, de Tobis en de Terra beheerschen nu 75 pCt. van de productie.

Nadat het nationaal-socialisme aan de macht kwam, werd de filmproductie, vooral wat de kwaliteit betreft, sterk gereguleerd. Een „Reichsfilmkammer“ werd ingesteld, welke de productie en de distributie van films controleert. Een belangrijk aantal films werd in dienst gesteld van de nationaal-socialistische propaganda, welke films uiteraard alleen in het binnenland konden worden afgezet, met als gevolg een verdere daling van de opbrengst in het buitenland; vroeger dekte de opbrengst van de filmverhuur naar het buitenland 20 pCt. der productie-kosten der films; in 1936 was dit nog slechts 8 pCt. Voorts werden in veel landen die vroeger slechts films importeerden, nationale filmaatschappijen opgericht en dit werkte den filmexport van Duitsland ook tegen.

Het groote vraagstuk der Duitse filmindustrie is dat van de rentabiliteit. Over het algemeen werkt men nog met verlies. De Reichsfilmkammer tracht nu den afzet zoo te organiseren, dat de chronische tekorten der industrie verdwijnen. Hiertoe kan men verschillende wegen inslaan.

Een middel, dat ook reeds toegepast is, is productiebeperking, waardoor 1 film langer vertoond moet worden en de verhuur dus meer kan opbrengen.

Verder kan men den invoer van buitenlandse films vergrooten. Dit is nl. goedkoper dan ze zelf te maken, daar een buitenlandse filmaatschappij de opbrengst van zijn export vaak als een extra winst beschouwt en daarom genoegen neemt met een relatief kleinere opbrengst.

In Duitsland zal dit laatste middel echter niet worden toegepast, omdat men meent, dat de film een zoo groote cultureele betekenis heeft, dat het niet geoorloofd is, de voorziening hierin, voor een groot deel, aan het buitenland over te laten. Daarom heeft men een anderen weg ingeslagen.

Het is gebleken dat de bioscoopinkomsten vrijwel onafhankelijk waren van het aantal films dat vertoond werd. In 1928 kwamen er b.v. 224 Duitse en 293 buitenlandsche films op de Duitse markt. In 1935 waren het slechts 112 resp. 201, doch het aantal bezoekers was in 1935 zelfs groter dan in 1928. Van dit feit ging de „Reichsfilmkammer“ uit, toen zij het vertoonen van 2 hoofdfilms gedurende 1 voorstelling verbood. Het gevolg hiervan was, dat de behoefte aan films niet de helft daalde, de opbrengst van elke film afzonderlijk toenam, en de productie-kosten beter werden gedekt.

Bovendien werden de huurprijzen ten gunst van de filmindustrie herzien. Vroeger waren dit vaste bedragen. Het risico van de vertooning werd daarbij geheel gedragen door den bioscoopondernemer. Bij de nieuwe regeling hangt de huur af van de inkomsten van de bioscoopexploitatie. De verhuurprijs moet minstens 32.5 pCt. van de bruto inkomsten bedragen. In de practijk is gebleken, dat nu pl.m. 4 pCt. meer voor een film betaald moet worden dan vroeger, zoodat een grooter deel van de opbrengst der bioscoop-ondernemingen, welke zeer gunstige resultaten bereiken, de filmproductie ten goede komt. In het seizoen 1935—'36 is 80 miljoen Mark aan huur betaald, wat daarna waarschijnlijk 88 miljoen per seizoen zal worden.

Men schat thans het aantal benodigde films op 180 per jaar. Een derde deel hiervan wordt geïmporteerd, zoodat de Duitse filmindustrie ongeveer 120 films per jaar moet produceeren.

* * *

Vervolgens wordt dan aandacht besteed aan de vraag of de opbrengst per film nog verder vergroot kan worden door het mobiliseeren van eventueel nog bestaande bezoekers-reserves.

De verdeling der Duitse bioscopen.

Gemeenten met een aantal inwoners van:	Aantal gemeenten	Waaraan met biosc.	Aantal bioscopen	Gem. aant. zitplaatsen	Aant. dage- draagende bioscopen	Bioscoop-dichtheid	Bioscoop-capaciteit
Minder dan 2000..	47227	488	498	178	1	4	3
2000—5000	2318	1015	1098	223	19	35	5
5000—10.000.....	704	591	732	291	126	44	12
10.000—20.000....	293	273	460	381	268	43	18
20.000—50.000....	172	172	414	487	353	39	28
50.000—100.000..	48	48	203	525	193	30	27
100.000—200.000..	26	26	212	541	180	32	28
200.000—500.000..	17	17	344	583	304	35	28
Meer dan 500.000 *)	9	9	418	559	392	37	35
Berlijn	1	1	394	496	388	46	43
Totaal....	50815	2640	4773	3721	2224	271	161

*) Gemiddeld.

*) Bioscoopdichtheid = aantal plaatsen per 1000 inw.

*) Bioscoopcapaciteit = hoogst mogelijk aantal bioscoopbezoekers per inwoner per jaar.

*) Zonder Berlijn.

Ziet men van de groep gemeenten met minder dan 2000 inwoners, waar een loonende exploitatie wel uitgesloten is, af, dan valt op hoe groot het aandeel der kleinere gemeenten is in het aantal bioscopen. Dit groote aantal dateert voor ½ deel pas uit de laatste 10 jaar. De gemiddelde grootte bedraagt 372 zitplaatsen. Dit is klein vergeleken met de Engelsche bioscopen, waarvan slechts 16 pCt. minder dan 500 zitplaatsen hebben. In Duitsland is de grootte van een stadsbioscoop ongeveer gelijk aan die van een bioscoop in een dorp. Wel bestaat er een zeker verband tusschen de grootte van een bioscoop en de grootte van de stad, maar bij stadsuitbreiding treedt al gauw decentralisatie op (vestiging van bioscopen in de buitenwijken). Deze decentralisatie heeft plaats als het zielen aantal van een stad meer is dan 500.000; ook in onze groote steden komt deze gedurende de laatste jaren sterk naar voren.

De spreiding der bioscopen over Duitsland is niet gelijkmatig. In het protestantsche Noorden zijn er meer dan in het katholieke Zuiden. Eigenaardig is, dat er in de kleinere gemeenten relatief meer bioscopen zijn dan in de groote steden. Daarbij moet echter niet vergeten worden, dat een groote stadsbioscoop veel meer voorstellingen per tijdseenheid kan geven. De capaciteit van een bioscoop wordt nl. veel meer bepaald door het aantal voorstellingen dan door het aantal zitplaatsen. Nog niet in de helft van alle bioscopen wordt elken dag een film vertoond en deze bioscopen zijn vooral in de kleinere gemeenten gevestigd. De bioscoopzalen worden daar niet alleen gebruikt voor filmvoorstellingen, maar ook voor allerlei andere doeleinden.

Het totaal aantal zitplaatsen is 1¼ miljoen, doch deze bieden bij de bestaande frequentie der voorstellingen, jaarlijks plaats aan ruim 1 milliard bezoekers. In 1936—'37 waren er 359 miljoen bezoekers, de capaciteit werd dus slechts voor ¼ gebruikt. Dit is weinig vergeleken met het buitenland. Een Engelsman gaat gemiddeld 3 maal zoo veel naar de bioscoop als een Duitscher. De oorzaak hiervan kan onder meer gezocht worden in het feit, dat in Duitsland het bioscoopbedrijf veel concurrentie ondervindt van de café's en restaurants, wat weer samenhangt met de levensgewoonten van het volk. Verder wordt door de organisatie „Kraft durch Freude" het tooneel- en operabezoek gestimuleerd. Van een teveel aan bioscopen kan alleen in Berlijn gesproken worden, hier bestaat dan ook een vestigingsverbod.

Het seizoen 1936—37 was goed voor het bioscoopbedrijf. Er kwamen 50 pCt. meer bezoekers dan in 1933. Tot dit resultaat heeft een reeks van bijzonder gunstige omstandigheden bijgedragen, o.a. de groote stroom van vreemdelingen tijdens de Olympiade, een serie succesrijke films en het ongunstige weer. Het onderstaande staatje drukt den vooruitgang uit.

	Bezoekers	Inkomsten
1932/33	238 mill.	176 mill. R.M.
1933/34	247 "	178 " "
1934/35	266 "	194 " "
1935/36	317 "	237 " "
1936/37	359 "	270-280 " "

De vooruitgang van het bioscoopbezoek is vooral een gevolg van de grootere interesse voor de film van de provinciale bevolking. De stijging van het bezoek bedraagt voor het totaal, gemiddeld 50 pCt. sinds 1933. In de groote steden bedroeg de stijging slechts 26 pCt., in de kleinere gemeenten moet de stijging dus zeer groot geweest zijn.

En nog kan het aantal bezoekers belangrijk stijgen, want er zijn nog groote reserves aanwezig, zooals reeds bleek. Wanneer deze reserves mobil zijn gemaakt, is een gunstige positie van de filmindustrie niet uitgesloten.

De ontwikkeling der Deutsche investeringen.

Het onderstaande beoogt een inzicht te geven in den omvang en de wijze van investering van kapitaal in de Deutsche volkshuishouding gedurende de laatste jaren.

Nadat in 1932 het dieptepunt der depressie in Duitschland bereikt was, zette in 1933 een krachtige herstelbeweging in. De hoofdoorzaak hiervan was de uitvoering van groote, ten deele reeds van 1932 dateerende werkverruimingsplannen, na het aan het bewind komen van de nationaal-socialistische regering. De investaties van particuliere zijde bleven beperkt tot vervangings- en herstelwerkzaamheden. Deze werden gestimuleerd door belastingvoordeelen en het verleen van credieten voor reparatie- en onderhoudswerkzaamheden aan gebouwen en woningen. In den winter van 1933—'34 werd hiervoor een bedrag van 500. miljoen R.M. ter beschikking gesteld. De werkverruimingsplannen omvatten verder

wegenbouw (rijksautovegen), kanaal- en havenaanleg, riviernormalisatie enz.

De particuliere investaties werden belemmerd door de toestand van de kapitaalmarkt, maar vooral door productiebeperkingen en investatieverboden ten aanzien van bepaalde bedrijfstakken, waarop wij in een volgende aantekening nog terugkomen.

In den loop van 1934 trad een industriele opbloei in, waarbij overheidsinvestaties bleven domineeren. Behalve de reeds genoemde werkverschaffingsplannen speelden orders van de Reichsbahn en de Reichspost hierbij een groote rol, terwijl de eerste gedwongen investeringen in verschillende grondstofindustrieën plaats hadden.

De investaties in de consumptiegoederenindustrieën bleven gering, waarbij investatieverboden en grondstoffengebrek (o.a. in de textielindustrie) een groote rol speelden.

Eind 1935 was het groote werkverschaffingsprogramma vrijwel uitgevoerd. De plaats hiervan werd ingenomen door de directe en indirecte uitgaven voor de bewapening. Het economisch leven van Duitschland kwam te staan in het teeken van de Wehrwirtschaft.

De overheidsinvestaties, en die welke op initiatief van de overheid plaats vonden, namen sterk toe, vooral onder invloed van het tweede Vierjarenplan (1937). Dit plan heeft ten doel de voorziening in de levensbehoefte van het Deutsche volk te waarborgen, en is sterk autarkisch georiënteerd. Het maakt een groot aantal maatregelen noodzakelijk, waarvan voor ons het belangrijkste zijn:

a. Beperking, voor zoover mogelijk, van het gebruik van buitenlandsche grondstoffen.

b. Beperking van investaties, voor zoover niet noodzakelijk voor de Wehrwirtschaft, en in het algemeen voor de levensbehoefte van het Deutsche volk.

c. Beperking van de consumptie van buitenlandsche producten en van producten, vervaardigd met buitenlandsche grondstoffen.

d. Een zekere mate van gedwongen consumptie, bijv. door middel van de sinds December 1937 ingevoerde, voor culturele uitgaven te bezigen Kulturmarken.

II. Een aantal maatregelen ter intensivering van den landbouw, die investaties noodig maken.

III. De kapitaalgoederenindustrieën werken op volle capaciteit. Maatregelen moeten getroffen worden om het investatie-, het arbeids- en het grondstoffenprobleem op te lossen.

* *

Voor wat betreft het arbeidsprobleem verwijzen wij naar de aantekening over dit onderwerp in Economisch-Statistische Berichten van 26 Januari.

Het grondstoffenprobleem baart moeilijkheden. Naast contingenteringsmaatregelen en investatieverboden, is bevordering van den uitvoer noodig, ten einde grondstoffen te kunnen aankopen. De uitvoerindustrie geniet faciliteiten wat betreft haar grondstoffenvoorziening.

Verder is uitbreiding van de binnenlandsche grondstoffbasis noodzakelijk en wel voornamelijk door:

a. Intensievere exploitatie van de binnenlandsche petroleumbronnen en synthetische benzine-productie.

b. Uitbreiding der vezel-cultuur (vnl. vlas) en productie van kunstvezel.

c. Vervanging van den rubberinvoer door het synthetisch product „Buna”.

d. Verwerking van laag-procentige ijzer- en andere metaalertsen.

e. Intensivering van de afvalindustrie.

Al deze projecten vereischen groote investaties, zoodat het geen wonder is, dat volgens het Wochenbericht des Instituts für Konjunkturforschung von 22 Dec. 1937, waaraan onze verdere gegevens hoofdzakelijk ontleend zijn, de productie van kapitaalgoederen in 1937 in Duitschland groter was dan ooit te voren, en ruim 30 pCt. hooger dan in 1929.

Wel is er een daling waar te nemen in het tempo van toename. De oorzaak hiervan is, dat de productie-installaties vrijwel alle op maximum-capaciteit werken. Een groote stijging der productie, zoals het Vierjarenplan die voorziet, kan dus alleen bereikt worden door uitbreiding der installaties. Deze nieuwe investaties geschieden naar gelang van urgentie.

De binnenlandsche productie van kapitaalgoederen geeft niet zonder meer een beeld van de investaties, immers men moet hierbij nog rekening houden met in- en uitvoer van kapitaalgoederen.

De uitvoer is in 1936-'37 20 pCt. sterker gestegen dan de productie. Zelfs indien men rekening houdt met den invoer, blijkt het, dat de investaties geen gelijken tred hebben gehouden met de productie. Evenwel is het aandeel van den export in de geheele productie van kapitaalgoederen aanzienlijk lager dan in 1928-'29. De productie is 31 pCt. grooter, terwijl de uitvoer den stand van 1928 nauwelijks bereikt heeft.

De invoer is zoowel naar waarde als naar hoeveelheid gestegen sinds 1935.

Het volume der investaties vindt men, door de productie van kapitaalgoederen te vermeerderen met den invoer, en te verminderen met den uitvoer. Het Wochenbericht komt op deze basis tot de volgende schatting (1928 = 100):

Jaar	Indexcijfer	Jaar	Indexcijfer
1928	100	1933	49.4
1929	97	1934	77.4
1930	74.6	1935	104.4
1931	47.3	1936	123.7
1932	33.2	1937	134.0

Van belang is te weten hoe groot de waarde der investaties is. Men kan deze schatten door de hoe-

Milliard R.M.	1928	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Overheidsinvestat. incl. wegebouw							
kanaalaanleg etc. ...	4.6	1.7	2.2	4.0	6.9	7.6	
Woningbouw	2.8	0.8	0.9	1.4	1.6	1.9	
Electr., gas, water	1.0	0.2	0.2	0.3	0.4	0.5	
Tot. overheidsinvest.	8.4	2.7	3.3	5.7	8.4	10.0	
Landbouw etc.	0.9	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	
Industrie ¹⁾	2.6	0.4	0.6	1.1	1.7	2.1	
Handel, handw. etc.	1.7	0.6	0.6	0.7	0.7	0.8	
Totaal particulier investaties	5.2	1.5	1.8	2.5	3.2	3.8	
Totaal investaties	13.6	4.2	5.1	8.2	11.6	13.8	15.5 à 16.0
Overh. investaties							
In pCt. van het tot. ¹⁾	61.8	64.3	64.7	69.5	72.4	72.4	
Bestemd voor							
Vervang.doeleinden	6.7	5.8	5.8	5.8	6.0	6.2	6.5
Nieuwe investaties	7.0	1.6 ²⁾	0.7 ²⁾	2.4	5.6	7.6	9.0 à 10.0

¹⁾ Bij de beoordeeling dezer cijfers houde men er rekening mede, dat onder „industrie” voorkomen de gedwongen investaties, zoodat de „particuliere investaties” een belangrijk deel overheidsinitiatief bevatten.

²⁾ De investaties waren niet voldoende om de afschrijving te dekken.

veelheidsindexcijfers van de kapitaalgoederenproductie te vermenigvuldigen met de bijbehorende prijsindexcijfers. In verband met het groote aandeel der overheid in de investeringen, is een splitsing van overheids- en particuliere investaties van belang, terwijl het tenslotte wenschelijk is te weten welk deel der investaties bestemd is voor vervangingsdoeleinden. Nevenstaande gegevens inzake de waarde der investaties zijn hoofdzakelijk ontleend aan „Deutschlands Wirtschaftliche Lage 1937/'38” (Reichs-Kredit-Gesellschaft, A.G., Berlin).

H. E. B. Sch.

ONTVANGEN BOEKEN.

Nederlandsche Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg, November 1902—1937. (Amsterdam z.j.; Algemeen Publiciteitskantoor).

Jubileumuitgave uitgegeven ter gelegenheid van het 7e lustrum van de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg te Brussel, November 1902—1937.

Direccion general de Yacimientos petroliferos fiscales. Memoria yacimentada al año 1936. (Buenos-Aires 1937; Guillermo Kraft Ltda. Soc. Anón. de Impresiones Generales).

GROOTHANDELSPRIJZEN.

(Indexcijfers gebaseerd op 1928—1929 = 100).

		TUINBOUWARTIKELEN (s-Gravenhage)					
		ROODE KOOL 1e kwal. 1—5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIJEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		WITTE KOOL 1e kwal. 1—5 pond per 100 kg Broek op Langendijk	
		f	%	f	%	f	%
	1928	17,23	130,9	13,25	105,8	4,55	76,3
	1929	9,10	69,1	11,78	94,2	7,38	123,7
	1930	5,77	43,8	2,14	17,1	2,05	34,4
	1931	6,96	52,9	1,94	15,5	3,06	51,3
	1932	1,84	14,0	8,07	64,5	1,49	25,0
	1933	2,60	19,7	2,30	18,4	0,82	13,7
	1934	3,04	23,1	1,89	15,1	3,23	54,1
	1935	5,25	39,9	2,58	20,6	2,21	37,0
	1936	6,10	46,3	2,17	17,3	3,45	57,8
	1937	2,38	18,1	4,61	36,8	1,12	18,8
Jan.	1936	6,41	48,7	2,26	18,1	4,47	74,9
Febr.	"	7,43	56,4	2,59	20,7	4,50	75,4
Mrt.	"	9,06	68,8	3,05	24,4	6,60	110,6
Sept.	"	—	—	—	—	—	—
Oct.	"	—	—	—	—	—	—
Nov.	"	—	—	1,60	12,8	0,85	14,2
Dec.	"	1,48	11,2	1,36	10,9	0,94	14,1
Jan.	1937	1,84	14,0	1,29	10,3	1,05	17,6
Febr.	"	2,15	16,3	1,13	9,0	1,03	17,1
Mrt.	"	1,88	14,3	0,94	7,5	1,02	17,1
Aug.	"	—	—	—	—	—	—
Sept.	"	—	—	—	—	—	—
Oct.	"	—	—	8,18	65,4	1,02	17,1
Nov.	"	2,51	19,1	7,77	62,1	1,03	17,1
Dec.	"	3,53	26,8	8,34	66,6	1,57	26,3
1-5 Dec.	"	2,33	17,7	8,03	64,2	1,20	20,1
6-14 "	"	3,06	23,2	8,23	65,8	1,29	21,6
14-23 "	"	3,81	28,9	8,31	66,4	1,43	24,0
23-31 "	"	4,36	33,1	8,66	69,2	2,24	37,6
3-14 Jan.	1938	5,67	43,1	10,91	87,2	2,99	50,1
14-25 "	"	5,25	39,9	12,15	97,1	2,33	39,1

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	31 Jan.-5 Febr. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	31 Jan.-5 Febr. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	28.387	102.389	102.881	497	572	4.812	102.961	107.693
Rogge	3.285	17.381	39.463	—	—	647	17.381	40.110
Boekweit	—	1.000	1.203	—	—	—	1.000	1.203
Maïs	28.365	168.323	118.322	100	13.282	27.476	181.605	145.798
Gerst	3.900	24.176	49.508	—	1.490	3.834	25.666	53.342
Haver	1.848	26.259	17.808	—	1.036	2.090	27.295	19.898
Lijnzaad	2.838	11.628	21.604	7.982	18.113	32.261	29.741	53.865
Lijnkoek	1.377	5.727	6.425	—	—	—	5.727	6.425
Tarwemeel	360	5.263	3.844	—	1.955	625	7.218	4.469
Andere meelsoorten	550	3.765	5.430	155	493	—	4.258	5.430

STATISTIEKEN.

BANK DISCOUNT'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels.	2 3 Dec. '36	Lissabon 4 11 Aug. '37
	Bel. Binn. Eff.	2 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '37
	Vrsch. in R.C.	2 3 Dec. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 6	4 Jan. '37	N.-York F.R.B.	1 26 Aug. '37
Batavia 3	14 Jan. '37	Oslo 3 5 Jan. '38
Belgrado 5	1 Febr. '35	Parijs 3 12 Nov. '37
Berlijn 4	22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4 1/2	15 Dec. '34	Pretoria	.. 3 15 Mei '38
Brussel 2	16 Mei '35	Rome 4 18 Mei '36
Boedapest 4	28 Aug. '35	Stockholm	.. 2 1 Dec. '38
Calcutta 3	28 Nov. '35	Tokio 3 285 7 Apr. '36
Dantzig 4	2 Jan. '37	Weenen 3 10 Juli '35
Helsingfors 4	3 Dec. '34	Warschau 4 18 Dec. '37
Kopenhagen 4	19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk.	1 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1938				1937	1936	1914
	5 Febr.	31 Jan./5 Febr.	24/29 Jan.	17/22 Jan.	1/6 Febr.	3/8 Febr.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	5/16-9/16	13/8-7/8	3 1/8-3/16
Prolong.	1/2	1/2	1/2	1/2	1	13/4-2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld.	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/8-1	1/2-1	13/4-2
Partic. disc.	17/32	17/32	17/32	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld.	—	—	2 1/2-3 1/4	2 5/8-3 1/8	2 1/2-3 1/8	2 3/4-3 1/4	—
Maandgeld	—	—	3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	—
Part. disc.	—	—	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	—
Warencw.	—	—	—	—	—	—	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1/2	1/8	1/2	1/2	5/16-3/8	3/16	—

1) Koers van 4 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
1 Febr. 1938	1.78 3/8	8.97	72.20	5.87 1/2	30.30	100 3/16
2 " 1938	1.79 1/8	8.97	72.27 1/2	5.88	30.33	100 3/16
3 " 1938	1.79	8.96 3/4	72.26	5.85 1/2	30.32	100 3/16
4 " 1938	1.78 5/16	8.96 3/4	72.25	5.86 3/4	30.33	100 3/16
5 " 1938	1.78 3/8	8.96 3/4	72.15	5.88	30.33	100 3/16
7 " 1938	1.78 5/16	8.96 3/4	72.20	5.87 1/2	30.33	100 3/16
Laagste d.w. 1)	1.78 3/8	8.96 3/4	71.90	5.83	30.26	100
Hoogste d.w. 1)	1.79 1/4	8.97	72.30	5.90	30.35	100 1/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
1 Febr. 1938	41.48	—	6.29	—	—	—
2 " 1938	41.51	—	6.28	—	—	—
3 " 1938	41.52	—	6.28	—	—	—
4 " 1938	41.53	—	6.28	—	—	—
5 " 1938	41.54	—	6.28	—	—	—
7 " 1938	41.53 1/2	—	6.28	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.46	—	6.27	—	9.40	—
Hoogste d.w. 1)	41.56	34.—	6.30	1.34	9.50	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
1 Febr. 1938	46.27 1/2	40.05	45.07 1/2	3.97	49 1/2	1.78 3/8
2 " 1938	46.25	40.05	45.07 1/2	3.97	49 1/2	1.79
3 " 1938	46.25	40.05	45.07 1/2	3.96	49 1/4	1.79
4 " 1938	46.25	40.05	45.07 1/2	3.96	47	1.79
5 " 1938	46.25	40.02 1/2	45.07 1/2	3.96	47 1/2	1.78 3/8
7 " 1938	46.25	40.05	45.07 1/2	3.96	47 1/2	1.78 3/8
Laagste d.w. 1)	46.17 1/2	39.97 1/2	45.—	3.94	46 1/2	1.78 3/8
Hoogste d.w. 1)	46.30	40.10	45.12 1/2	4.—	50	1.79 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
1 Febr. 1938	5,01 1/8	3,28 1/2	40,35	55,90
2 " 1938	5,00 3/8	3,27 1/2	40,35 1/2	55,84
3 " 1938	5,00 3/8	3,27 3/8	40,37 1/2	55,86
4 " 1938	5,01 3/16	3,29	40,39	55,90
5 " 1938	5,01 3/8	3,28 1/2	40,39	55,91
7 " 1938	5,01 3/16	3,28 3/8	40,37 1/2	55,89
8 Febr. 1937	4,89 13/32	4,65 3/8	40,23 1/2	54,76
Muntpariteit	4,86	3,90 3/4	23,81 1/2	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noterings-eenheden	22 Jan. 1938	29 Jan. 1938	31 Jan./5 Febr. '38 Laagste	5 Febr. 1938 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ...	Pen. p. £	25 1/2	25 1/2	24 1/2	25 1/2
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	17.04	17.03 1/2	17.90	19.20
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6 1/2
Istanbul ..	Piast. p. £	619	620	620	620
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3	1/3	1/2 1/2	1/3
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1 1/8 1/32	1 1/2
Lissabon	Escu. p. £	110 9/16	110 9/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 3/4	18
Montevideo ..	d. per £	24 1/2	24 1/2	20 1/2	24
Montreal ..	\$ per £	4.99 3/8	5.00 3/8	5.00 3/8	5.01 1/8
Riod. Janeiro	d. per Mil.	2 1/16	2 27/32	2 27/32	2 27/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 3/16	1/2 3/16	1/2	1/2 3/16
Singapore ..	id. p. \$	2 1/4 5/32	2 1/4 5/32	2 1/4 1/8	2 1/4 5/32
Valparaiso 2)	\$ per £	125	125	125	125
Warschau ..	Zl. p. £	26 3/8	26 3/8	26 3/8	26 3/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., wesk imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

	Londen 1)	N. York 2)		Londen
1 Febr. 1938..	20 3/16	44 3/4	1 Febr. 1938....	139/7
2 " 1938..	20 3/16	44 3/4	2 " 1938....	139/9
3 " 1938..	20 3/8	44 3/4	3 " 1938....	139/10
4 " 1938..	20 3/8	44 3/4	4 " 1938....	139/9
5 " 1938..	20 3/8	44 3/4	5 " 1938....	139/9
7 " 1938..	20 3/16	44 3/4	7 " 1938....	139/9
8 Febr. 1937..	20	44 3/4	8 Febr. 1937....	142/1
27 Juli 1914..	24 3/16	59	27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Jan. 1938	31 Jan. 1938
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 186.109.684,08	f 188.054.406,04
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	157.790,32	113.510,—
Voorshotten op ult. December 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorshotten aan Ned.-Indië	35.236.302,36	36.206.947,72
Idem aan Suriname	12.586.438,26	12.605.145,34
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldteeningen tegen onderpand ..	101.864.983,42	101.308.302,37
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	46.810.155,34	33.575.973,45
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	6.551.552,23	7.146.434,03
Verplichtingen	22 Jan. 1938	31 Jan. 1938
Schatkistbiljetten in omloop	f 234.389.000,—	f 234.289.000,—
Schatkistpromessen in omloop	91.700.000,—	91.700.000,—
Zilverbons in omloop	1.098.301,50	1.098.076,—
Schuld op ultimo December 1937 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting ..	7.530.074,79	7.530.074,97
Schuld aan Curaçao 1)	1.310.796,69	1.301.434,93
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	27.050.265,88	27.393.758,26
Id. a. h. Staatsbedr. der P. T. en T. 1) ...	166.916.417,80	163.551.385,95
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	19.500.000,—	20.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	251.687.938,22	250.701.290,82
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.		

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	29 Jan. 1938	5 Febr. 1938
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 245.000,—	f 166.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	36.072.000,—	9.373.000,—
Schatkistpromessen in omloop	13.500.000,—	15.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	5.000.000,—	5.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	1.289.000,—	1.338.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	1.107.000,—	1.256.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	730.000,—	730.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	2.763.000,—	6.053.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas f 27.207.000,—.		

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's). 1)

Data	Goud		Munt en diversen	Buitenlandsche deviezen en goudwaarde	Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleggingen op Belgische Staatsfondsen	Voorshot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal									Schatkist	Partic.
1937/38											
29/12	3.525	52	949	233	32	150	230	4.308	96	680	
6/1	3.567	48	950	217	33	150	230	4.365	42	697	
13/1	3.567	49	949	209	33	150	230	4.324	17	760	
20/1	3.550	52	1.009	207	33	150	230	4.292	23	831	
27/1	3.533	54	1.009	208	29	150	230	4.282	33	813	
3/2	3.519	53	1.009	198	38	150	230	4.345	14	754	

1) Met ingang van 27 Jan. 1938 is de opstelling gewijzigd.

GROOTHANDEELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOTmiddelen

1) Zie blz. 15 van E.-S. B. v. 5 Jan. jl.	GERST (415 kg Russische loco Rotterdam per 2000 kg)		MAIS Rotterdam per 2000 kg				ROGGE (74 kg Russische loco Rotterdam per 100 kg)		TARWE Rotterdam per 100 kg				BURMA RIJST (per cwt. f.o.b. t.b. Rangoon/Bassein)		BOTER per kg		KAAS Edammer Alkmaar Fabr. kaas gang exp. per 50 kg		EIERE Gem. n. Eiermij Roermond p. 100		
	Rotterdam		Termijn- noteer. op 1 of 2 mnd.		La Plata Locoprijs		Rotterdam		Termijn- noteer. op 1 of 2 mnd.		La Plata Locoprijs		Herl. Ned. Ct. Not.		Leeuwarder Comm. Noteering		Heffing Crisis Zuivel-Centr.				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
1927	237	110.2	171.50	89.3	176	87.1	12.475	102.5	13.825	110.1	14.75	109.3	6.83	104.5	11.33 1/4	2.03	98.4	43.30	95.0	7.96	9.0
1928	228.50	106.2	208.50	108.6	226	111.9	13.15	108.1	12.575	100.1	13.475	99.9	6.43	98.4	10.79 1/4	2.11	102.3	48.05	105.4	7.99	9.0
1929	179.75	83.6	196	102.1	204	101.0	10.875	89.4	11.275	89.8	12.25	90.8	6.34	97.0	10/6	2.05	99.4	45.40	99.6	8.11	10.0
1930	111.75	52.0	118.50	61.7	136.75	67.7	6.225	51.2	8.275	65.9	9.675	71.7	5.09	77.9	5/5 1/2	1.66	80.5	38.45	84.4	6.72	8.0
1931	107.25	49.9	78.25	40.8	84.50	41.8	4.55	37.4	4.65	37.0	5.55	41.1	3.09	47.3	5/6	1.34	64.9	31.30	68.7	5.35	6.0
1932	100.75	46.8	72	37.5	77.25	38.2	4.625	38.0	4.70	37.4	5.225	38.7	2.59	39.6	5/11 1/2	0.94	45.6	22.70	49.8	4.14	5.0
1933	70	32.5	60.75	31.6	68.50	33.9	3.55	29.3	3.75	29.9	5.025	37.2	1.84	28.2	4/5 1/2	0.61	29.6	20.20	44.3	3.71	4.0
1934	75.75	35.2	64.75	33.7	70.75	35.0	3.325	27.3	3.25	25.9	3.675	27.3	1.74	26.6	4/7 1/4	0.45	21.8	18.70	41.0	3.45	4.0
1935	68	31.6	56	29.2	61.25	30.3	3.075	25.3	3.875	30.9	4.125	30.6	2.07	31.7	5/8 1/2	0.49	23.7	14.85	32.6	3.20	3.0
1936	86	40.0	74.50	38.8	74	36.6	4.275	35.1	5.75	45.8	6.275	46.5	2.19	33.5	5/7 1/2	0.58	28.1	17.55	38.5	3.50	4.0
1937	137.75	64.0	105.75	55.1	111	55.0	8.95	73.6	8.025	63.9	8.925	66.2	2.70	41.3	6/1	0.78	37.9	19.75	43.3	3.96	4.0
Jan. 1937	132	61.4	99.75	52.0	97.50	48.3	7.975	65.5	8.075	64.3	8.40	62.3	2.74	41.9	6/1 1/2	0.66	32.0	17.075	37.5	3.45	4.0
Febr. " "	129	60.0	102	53.1	100.50	49.8	8.725	71.7	7.925	63.1	8.25	61.1	2.62	40.1	5/10 1/4	0.69	33.4	18.75	41.1	3.81	4.0
Maart " "	133	61.8	104.25	54.3	106	52.5	9.025	74.2	8.725	69.5	9.15	67.8	2.57	39.3	5/9 1/4	0.68	33.0	18.825	41.3	3.86	4.0
April " "	149.75	69.6	110.75	57.7	115	56.9	10	82.2	9.40	74.9	10.175	75.4	2.72	41.6	6/1	0.69	33.4	16.45	36.1	3.05	3.0
Mei " "	144.50	67.2	107	55.7	110	54.5	10	82.2	8.925	71.1	9.725	72.1	2.64	40.4	5/10 1/2	0.71	34.5	17.325	38.0	2.89	3.0
Juni " "	148.75	69.2	99	51.6	105	52.0	10.15	83.4	7.525	59.9	8.95	66.3	2.63	40.3	5/10 1/4	0.74	35.9	19.825	43.5	2.98	3.0
Juli " "	149.25	69.4	108.25	56.4	111	55.0	9.85	81.0	8.575	68.3	9.975	73.9	2.68	41.0	5/11 1/4	0.77	37.4	20.15	44.2	3.74	4.0
Aug. " "	136.50	63.5	106.50	55.5	112	55.4	9.30	76.4	7.825	62.3	9.225	68.4	2.86	43.8	6/1	0.78	37.9	21.50	47.2	3.84	4.0
Sept. " "	129.50	60.2	107	55.7	122	60.4	9.225	75.8	7.55	60.1	8.525	63.2	2.96	45.3	6/7	0.85	41.3	21	46.1	4.69	5.0
Oct. " "	136.25	63.3	109	56.8	114.75	56.8	8.575	70.5	7.625	60.7	8.50	63.0	2.96	45.3	6/7 1/4	1	48.5	24.23	50.5	4.99	6.0
Nov. " "	133.50	62.1	106.25	55.3	116	57.4	7.225	59.4	7.10	56.5	8.125	60.2	2.53	38.7	5/7 1/2	0.96	46.6	22.20	48.7	4.99	6.0
Dec. " "	130.25	60.6	110	57.3	120.75	59.8	7.30	60.0	7.05	56.1	8.025	59.5	2.43	37.2	5/5	0.84	40.8	20.80	45.6	5.24	6.0
Jan. 1938	137	63.7	113.75	59.2	132.75	65.7	7.65	62.9	7.45	59.3	8.40	62.3	2.35	36.0	5/3	0.80	38.8	21.45	47.1	4.15	5.0
25 Jan.-1 Febr.	136.50	63.5	109.50	57.0	127.50	63.1	7.675	63.1	7.425	59.1	8.30	61.5	2.35	36.0	5/3	0.78	37.9	21.50	47.2	3.50	4.0
1-8 Febr. '38	136.50	63.5	108	56.3	130	64.4	7.675	63.1	7.475	59.5	8.35	61.9	2.35	36.0	5/3	0.80	38.8	21.50	47.2	3.95	4.0

	JUTE „First Marks“ c.i.f. Londen per Eng. ton		KATOEN						AUSTRALISCHE WOL in olie gekamd; loco Bradford per lb.						JAPAN ZIJDE 13/14 Dernier with Gr. D. te New York per lb.		RUBBER Stankd. Ribber Smoked Shee loco Londen p. c.					
	Herl. Ned. Ct. Not.		Middling Upland loco New York per lb.			Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.			Crossbred Colonial Carded 50's Av.			Merino 64's Av.			Herl. Ned. Ct. Not.		Herl. Ned. Ct. Not.					
	f	%	f	%	cts.	%	pence	cts.	%	pence	cts.	%	pence	cts.	%	pence	f	%	f	%	cts.	%
1927	442.38	103.4	36.10/-	43.8	93.1	17.60	36.7	102.1	7.27	133.8	96.8	26.50	244.9	104.8	48.50	13.55	105.8	5.44	93	140.2	93	18
1928	445.89	104.2	36.16/11	49.8	105.8	20	37.9	105.5	7.51	153.8	111.2	30.50	259.7	111.1	51.50	12.60	98.4	5.07	54	81.4	10	10
1929	395.49	92.4	32.14/3	47.6	101.1	19.10	33.2	92.4	6.59	127.2	92.0	25.25	196.5	84.1	39	12.28	95.9	4.93	52	78.4	10	10
1930	257.97	60.3	21.6/9	33.6	71.4	13.50	19.7	54.8	3.92	81.9	59.2	16.25	134.8	57.7	26.75	8.50	66.4	3.42	30	45.2	5	5
1931	192.15	44.9	17.1/7	21.1	44.8	8.50	20.1	55.9	4.28	60.9	44.0	13	109.0	46.6	23.25	5.97	46.6	2.40	15	22.6	3	3
1932	146.86	34.3	16.18/-	15.9	33.8	6.40	19.5	54.3	5.39	42.5	30.7	11.75	79.7	34.1	22	3.87	30.2	1.56	12	18.1	3	3
1933	128.63	30.1	15.12/2	17.4	37.0	8.70	16.8	46.8	4.91	48.9	35.4	14.25	96.9	41.5	28.25	3.21	25.1	1.61	11	16.6	3	3
1934	115.85	27.1	15.9/9	18.3	38.9	12.30	13.6	37.8	4.37	51.4	37.2	16.50	95.8	41.0	30.75	1.92	15.0	1.29	19	28.6	6	6
1935	134.52	31.4	18.11/8	17.6	37.4	11.90	17.7	49.3	5.87	42.2	30.5	14	84.5	41.2	28	2.41	18.8	1.63	18	27.1	6	6
1936	142.61	33.3	18.6/8	19.0	40.4	12.10	18.2	50.7	5.60	54.3	39.3	16.75	108.6	46.5	33.50	2.71	21.2	1.73	25	37.7	7	7
1937	183.46	42.9	20.8/4	20.8	44.2	11.44	20.0	55.7	5.34	89.0	64.4	23.75	132.7	56.8	35.50	3.30	25.8	1.865	36	54.3	9	9
Jan. 1937	166.88	39.0	18.12/6	23.7	50.4	13	22.0	61.2	5.88	88.2	63.8	23.75	141.9	60.7	38	3.92	30.6	2.145	38	57.3	10	10
Febr. " "	169.23	39.5	18.18/2	24.0	51.0	13.15	21.8	60.7	5.85	85.6	61.9	23	133.6	57.2	35.75	3.53	27.6	1.93	40	60.3	10	10
Maart " "	174.86	40.9	19.9/1	26.6	56.5	14.45	23.3	64.8	6.25	88.6	64.1	23.75	138.9	59.4	37.25	3.59	28.0	1.96	44	66.3	12	12
April " "	189.96	44.4	21.3/3	26.0	55.2	14.35	23.1	64.3	6.16	96.5	69.8	25.75	144.9	62.0	38.75	3.56	27.8	1.95	44	66.3	11	11
Mei " "	201.20	47.0	22.7/6	24.3	51.6	13.35	22.7	63.2	6.04	97.4	70.4	26	142.9	61.1	38.25	3.25	25.4	1.785	38	57.3	10	10
Juni " "	186.90	43.7	20.16/7	22.9	48.6	12.60	22.3	62.1	5.96	95.6	69.1	25.50	140.2	60.0	37.50	3.28	25.6	1.805	36	54.3	9	9
Juli " "	189.87	44.4	21.1/3	22.4	47.6	12.32	21.5	59.8	5.71	95.8	69.3	25.50	142.2	60.8	37.75	3.42	26.7	1.885	34	51.3	9	9
Aug. " "	188.67	44.1	20.17/6	18.8	39.9	10.35	19.6	54.5	5.19	98.9	71.5	26.25	145.0	62.0	38.50	3.30	25.8	1.82	33	49.7	8	8
Sept. " "	186.01	43.5	20.14/3	16.3	34.6	9	17.4	48.4	4.64	94.1	68.1	25.25	131.3	56.2	35	3.19	24.9	1.76	34	51.3	9	9
Oct. " "	188.16	44.0	20.19/8	15.2	32.3	8.42	15.5	43.1	4.15	83.6	60.5	22.50	117.7	50.4	31.50	3.02	23.6	1.67	30	45.2	8	8
Nov. " "	185.91	43.4	20.12/10	14.4	30.6	7.99	15.2	42.3	4.04	74.6	54.0	20	103.9	44.5	27.75	2.86	22.3	1.585	27	40.7	7	

	GE-SLACHTE RUNDEN (versch) per 100 kg Rotterdam		GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam		DEENSCH BACON middelgew. No. 1 Londen per cwt.		BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH Londen per 8 lbs.			CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland			KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg.				SUIKER Witte krist-suiker loco Rotterdam/A'dam per 100 kg		THEE N.-Ind. thee-veiling A'dam Gem. Java-en Sumatrathee per 1/2 kg.		Indexcijfer voedings-middelen	
	f	%	f	%	f	%	f	%	sh.	f	%	sh.	cts.	%	cts.	%	f	%	cts.	%		
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.		Herl. Ned. Ct.
1927	93	98.2	77.50	90.8	65.15	97.8	107.6	2.73	92.2	4/6	41.21	119.4	68/-	46.87	95.5	54.10	91.4	19.12	119.6	82.75	109.2	101.3
1928	96.40	101.8	93.12	109.2	67.81	101.8	112.2	3.12	105.4	5/2	27.70	80.2	45/10	50.75	103.4	59.90	101.2	13.00	81.3	69.25	91.4	94.7
1929	108	114.0	72.90	85.5	57.19	85.9	94/7	2.97	100.3	4/11	21.04	61.0	34/11	32	65.2	38.10	64.4	9.60	60.0	60.75	80.2	72.1
1930	88	92.9	48	56.3	35.72	53.6	63/6	2.44	82.4	4/4	13.84	40.1	24/7	25	50.9	27.10	45.8	8.00	50.0	42.50	56.1	53.3
1931	61	64.4	37.50	44.0	25.46	38.2	58/7	1.70	57.4	3/11	11.77	34.1	27/1	24	48.9	30.04	50.8	6.32	39.6	28.25	37.3	43.0
1932	52	54.9	49.50	58.0	30.74	46.2	74/7	1.54	52.0	3/9	9.30	26.9	22/7	21.10	43.0	22.83	38.6	5.32	34.5	32.75	43.2	37.0
1933	61.50	64.9	46.65	54.7	32.94	49.5	88/1	1.42	48.0	3/9 1/2	8.15	23.6	21/10	16.80	34.2	18.40	31.1	4.07	25.5	40	52.8	34.9
1934	48.12	50.8	51.62	60.5	32	48.1	88/5	1.19	40.2	3/3 1/2	8.15	23.6	22/6	14.10	28.7	15.21	25.7	3.85	24.1	34.50	45.5	32.5
1935	53.42	56.4	48.60	57.0	36.37	54.6	93/6	1.48	50.0	3/9 1/2	12.05	34.9	30/4	13.62	27.8	16.87	28.5	4.02	25.2	40	52.8	39.2
1936	71.27	75.3	61.85	72.5	42.27	63.5	94/1	1.90	64.2	4/3	17.35	50.3	38/8	16.62	33.9	22.37	37.8	6.22	38.9	53.50	70.6	53.6
Jan. 1937	64.60	68.2	52.75	61.8	41.22	61.9	92/-	1.81	61.1	4/- 1/2	24.50	71.0	54/8	16.75	34.1	22.12	37.4	5.57	34.9	50.50	66.7	52.0
Febr. " "	64.17	67.8	53.32	62.5	38.49	57.8	86/-	1.80	60.8	4/- 1/4	21.09	61.1	47/2	18.25	37.2	24	40.6	5.72	35.8	53.50	70.6	52.4
Maart " "	66.15	69.9	54.82	64.3	39.83	59.8	89/2	1.67	56.4	3/8 1/4	23	66.7	51/6	18	36.7	23.80	40.2	6.10	38.1	55	72.6	53.7
April " "	71	75.0	56.25	65.9	42.32	63.6	94/3	1.72	58.1	3/10	20.83	60.3	46/5	17.87	36.4	23.37	39.5	6.12	38.3	54.25	71.6	54.4
Mei " "	73.32	77.4	56.75	65.5	42.71	64.1	95/-	1.90	64.2	4/23 1/4	17.30	50.1	38/6	17.50	35.7	23	38.9	6.07	38.0	55	72.6	53.6
Juni " "	80.25	84.7	55.75	65.3	39.87	59.9	88/10	2.04	68.9	4/6 1/2	15.66	45.4	34/11	17.50	35.7	23	38.9	6.52	40.8	50.50	66.7	52.7
Juli " "	78.45	82.8	60.82	71.3	42.63	64.0	94/6	1.97	66.6	4/4 1/2	16.46	47.7	36/6	17.50	35.7	23	38.9	6.57	41.1	55	72.6	55.1
Aug. " "	77.87	82.2	67.87	79.6	46.32	69.6	102/6	2.13	72.0	4/8 1/2	17.61	51.0	39/-	17	34.6	23	38.9	6.50	40.6	54.75	72.3	55.3
Sept. " "	72.42	76.5	69.20	81.1	46.17	69.3	102/10	1.96	66.2	4/4 1/2	15.97	46.3	35/7	16.75	34.1	23	38.9	6.32	39.6	56	73.9	55.1
Oct. " "	69.97	73.7	70.20	82.3	43.70	65.6	97/6	1.91	64.5	4/3	12.55	36.4	28/-	15.75	32.1	22.87	38.7	6.40	40.0	55.25	72.9	55.0
Nov. " "	68.17	72.0	72.37	84.8	40.77	61.2	90/6	1.95	65.9	4/4	12.18	35.3	27/1	13.50	27.5	20	33.8	6.42	40.2	53.75	71.0	52.2
Dec. " "	68.95	72.8	72.15	84.6	43.23	64.9	96/2	1.92	64.9	4/3 1/2	11.07	32.1	24/8	13	26.5	17.25	29.2	6.40	40.0	47.75	63.0	51.0
Jan. 1938	70.82	74.8	70.37	82.5	43.54	65.4	97/-	1.96	66.2	4/4 1/2	12.18	35.3	27/2	13	26.5	16.10	27.2	6.17	38.6	51.25	67.7	51.3
Jan.-1 Febr. '38	70	73.9	69	80.9	43.06	64.7	96/-	2.04	68.9	4/6 1/2	11.77	34.1	26/3	13	26.5	16	27.0	5.87	36.7	52.25	69.0	50.5
3 Febr. '38	70.70	74.7	68.50	80.3	43.95	66.0	98/-	2.07	69.9	4/7 1/2	11.44	33.1	25/6	13	26.5	16	27.0	5.50	34.4	52.25	69.0	50.9

	GRENEHOUT Zweeds ongesorterd 2 1/2 X 7 per standaard		VURENHOUT basis 7 ^o f.o.b. Zweden/Finl. per standaard van 4.672 M ³ .		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen		LIJNZAAD. La Plata loco Rotterdam per 1000 kg. 1)		GOUD cash Londen per ounce fine		Indexcijfer anarische grondstoffen	Algemeen Indexcijfer Indische uitvoer-producten				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%						
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.	Herl. Ned. Ct.	Not.						
1927	230.28	100.1	19.0	160.50	105.1	40.43	100.9	32.62	106.5	266.03	106.4	21.18/11	185	95.0	51.50	100.1	85/-	105.3	104.4	124.1
1928	229.90	100.0	19.0	151.50	99.2	47.58	118.7	31.87	104.1	254.10	101.6	21.0	185.25	95.1	51.45	100.0	85/-	102.0	100.2	94.6
1929	229.71	99.9	19.0	146	95.6	32.25	80.5	27.37	89.4	230.16	92.0	19.0	214	109.9	51.40	99.9	85/-	92.7	95.4	84.5
1930	218.43	95.0	18.1/2	141.50	92.7	25.36	63.3	22.62	73.9	175.55	70.2	14.10/4	181.75	93.3	51.40	99.9	85/-	89.6	75.3	60.0
1931	187.88	81.7	16.14/2	110.75	72.5	18.65	46.5	15.37	50.2	136.69	54.7	12.2/11	95.50	49.0	52	101.1	92/5	47.8	54.2	44.7
1932	136.14	59.2	15.13/4	69	45.2	11.15	27.8	13	42.4	130.52	52.2	15.0	70	35.9	51.25	99.6	118/-	35.1	43.0	38.4
1933	136.48	59.3	16.11/2	73.50	48.1	13.26	33.1	9.30	30.4	90.39	36.1	10.15/4	75.50	38.8	51.35	99.8	124/7	33.1	39.2	36.5
1934	134.02	58.3	17.18/4	76.50	50.1	12.07	30.1	6.90	22.5	71.90	28.7	9.12/3	72.75	37.3	51.50	100.1	137/8	31.6	37.4	34.5
1935	127.91	55.6	17.13/4	59.50	39.0	12.54	31.3	9.15	29.9	104.26	41.7	14.8/-	67.25	34.5	51.50	100.1	142/2	32.2	37.3	34.8
1936	139.98	60.9	17.19/10	78.25	51.3	15.40	38.4	11.90	38.9	113.49	45.4	14.11/9	85	43.6	54.60	106.1	140/4	39.0	42.3	40.7
1937	205.35	89.3	22.17/2	132.25	86.6	23.35	58.2	15.22	49.7	127.81	51.1	14.4/8	110.50	56.8	63.20	122.8	140/9	53.4	57.9	56.3
Jan. 1937	181	78.7	20.4/-	118.75	77.8	21.50	53.6	20.62	67.3	145.04	58.0	16.3/9	102.75	52.8	63.45	123.3	141/8	55.1	56.3	58.5
Febr. " "	187.95	81.7	21.0	125	81.9	22.75	56.8	17.95	58.6	132.01	52.8	14.15/-	99.25	51.0	63.60	123.6	142/1	54.1	57.1	59.5
Maart " "	201.84	87.8	22.12/-	135	88.4	25	62.4	18.05	58.9	137.54	55.0	15.8/-	106.75	54.8	63.60	123.6	142/4	57.5	61.6	64.8
April " "	208.79	90.8	23.5/-	135	88.4	28.50	71.1	16.87	55.1	138.95	55.6	15.9/8	114.50	58.8	63.45	123.3	141/5	59.3	60.5	63.6
Mei " "	211.29	91.9	23.10/-	137	89.7	26.25	65.5	14.95	48.8	127.60	51.0	14.4/-	112.50	57.8	63.15	122.7	140/8	56.7	60.3	58.2
Juni " "	211.01	91.8	23.10/-	137.50	90.1	24.25	60.5	14.32	46.8	130.85	52.3	14.11/7	110.50	56.7	63.10	122.6	140/7	54.8	59.1	56.1
Juli " "	212	92.2	23.10/-	136.25	89.5	24	59.9	14.52	47.4	137.65	55.0	15.5/4	113	58.1	63.15	122.7	140/8	55.2	60.3	56.3
Aug. " "	212.40	92.4	23.10/-	135	88.4	25	62.4	13.95	45.6	126.66	50.6	14.0	115	59.1	63.05	122.5	139/7	53.7	59.2	55.3
Sept. " "	211.08	91.8	23.10/-	135	88.4	25	62.4	13.15	42.9	120.84	48.3	13.9/1	115.25	59.2	63.05	122.5	140/4	52.4	57.9	55.3
Oct. " "	210.65	91.6	23.10/-	135	88.4	23	57.4	13.50	44.1	121.70	48.7	13.11/7	116.75	59.9	63	122.4	140/6	50.4	56.2	51.2
Nov. " "	209.46	91.1	23.5/-	132.50	86.8	18	44.9	12.50	40.8	109.57	43.8	12.3/3	110.50	56.7	63.10	122.6	140/1	47.7	53.3	46.7
Dec. " "	206.69	89.9	23.0	125	81.9	17	42.4	12.37	40.4	105.31	42.1	11.14/5	109.75	56.3	62.85	122.2	139/10	44.9	51.9	46.3
Jan. 1938	203.65	88.6	22.13/9	123	80.6	19	47.4	11.87	38.8	99.85	39.9	11.2/6	109.75	56.3	62.65	121.8	139/7	44.4	51.8	44.7
Jan.-1 Febr. '38	201.85	87.8	22.10/-	122.50	80.2	19	47.4	11.37	37.1	94.17	37.7	10.10/-	108.75	55.8	62.55	121.6	139/6	43.8	51.1	44.2
3 Febr. '38	201.83	87.8	22.10/-	122.50	80.2	19	47.4	11.12	36.3	96.41	38.5	10.15/-	107	55.0	62.65	121.8	139/9	43.7	51.1	44.0

	STEENKOLEN Westf./Holl. bunker ongez. f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m. 33.9 ^o Bé s. g. te N.-York p. barrel		BENZINE Gulf Exp. 64/66 ^o per U.S. gallon		KALK-SALPETER franco schip Ned. per 100 kg bruto		ZWAVELZURE AMMONIAK franco schip Ned. per 100 kg		CEMENT levering bij groote part. franco wal Ned. per ton 1)		STEENEN af fabriek binnenmuur per 1000 stuks buitenmuur per 1000 stuks		Indexcijfer niet-agr. grondstoffen	Algemeen Indexcijfer grondstoffen</
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	------------------------------------	-------------------------------------

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 7 Februari 1938

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	8.585.420,79		
sels, Prom.,	Bijbnk. "	70.042,56		
enz. in disc.	Ag.sch. "	322.662,03	f	8.978.125,38
Papier o. h. Buitenl. in	disconto			"
Idem eigen portef.	f	5.190.000,—		"
Af: Verkocht maar voor				5.190.000,—
de bk. nog niet afgel.				"
Beleeningen				"
incl. vrsch.	Hfdbk. f	206.665.807,93 ¹⁾		
in rek.-crt.	Bijbnk. "	2.416.953,44		
op onderp.	Ag.sch. "	28.162.098,83		
	f	237.244.860,20		
Op Effecten	f	235.281.916,55 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.		1.962.943,65		237.244.860,20 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				"
Munt, Goud	f	113.607.470,—		
Muntmat., Goud		1.302.212.570,65		
	f	1.415.820.040,65		
Munt, Zilver, enz.		16.907.228,05		
Muntmat., Zilver..				1.432.727.268,70 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pen-				
sioenfonds		40.641.024,55		
Gebouwen en Meub. der Bank		4.600.000,—		
Diverse rekeningen		8.428.522,38		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)		10.193.915,19		
	f	1.748.003.716,40		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		4.338.707,82		
Bijzondere reserve		6.600.000,—		
Pensioenfonds		11.129.710,22		
Bankbiljetten in omloop		869.380.050,—		
Bankassignatiën in omloop		30.776,75		
Rek.-Cour. { Het Rijk f	141.503.586,08			
saldo's: { Anderen	690.067.443,11			831.571.029,19
Diverse rekeningen		4.953.442,42		
	f	1.748.003.716,40		

Beschikbaar metaalsaldo	f	752.707.880,89
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-		
loop dan waartoe de Bank gerechtigd is		1.881.769.700,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank		
ondergebracht		

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 65.883.125,—
²⁾ Waarvan in het buitenland 86.309.700,25

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
7 Febr. '38	113607	1.302.213	869.380	831.602	752.708	84
31 Jan. '38	113607	1.292.212	886.059	794.144	751.739	86
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
7 Febr. 1938	8.978	—	237.245	5.190	8.429
31 Jan. 1938	9.103	—	226.260	5.190	7.535
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
5 Feb. '38 ²⁾	135.320		190.760	75.860	28.672
29 Jan. '38 ²⁾	135.230		185.010	78.110	29.982
8 Jan. 1938	116.574	18.045	191.860	84.461	24.091
1 " 1938	116.574	17.814	187.236	87.128	24.643
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
5 Feb. '38 ²⁾	2.590	79.110	64.610	51	
29 Jan. '38 ²⁾	3.190	76.590	63.160	51	
8 Jan. 1938	3.488	10.946	55.007	66.882	49
1 " 1938	3.857	10.264	55.068	66.629	49
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
2 Febr. 1938	326.988	476.694	49.713	10.479	18.672
26 Jan. 1938	326.961	473.198	53.209	10.428	18.957
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
2 Febr. '38	98.078	11.404	111.383	36.591	50.293	31,6
26 Jan. '38	98.943	13.555	113.072	37.349	53.764	32,8
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloois voorschot v. d. Staat
27 Jan. '38	58.933	378	17	13.748	854	4.749	3.200
20 " '38	58.933	364	19	13.147	853	4.966	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
27 Jan. '38	5.580	2.797	92.255	183	2.506	23.720
20 " '38	5.580	2.910	91.865	653	2.469	23.441
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Jan. 1938	70,8	20,3	5,3	5.459,2	65,7
22 " 1938	70,7	20,3	5,7	4.809,5	43,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Jan. 1938	108,2	807,8	5.199,2	851,4	343,5
22 " 1938	107,5	869,4	4.714,8	754,3	334,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 31, 22 Jan. resp. 8, 27 mill.

Nationale Bank van België, zie blz. 107.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
18 Jan. '38	9.127,8	9.118,4	426,7	10,8	0,5
12 " '38	9.128,2	9.119,8	403,9	11,1	5,4

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
18 Jan. '38	2.564,0	4.155,3	7.771,9	133,0	80,1	—
12 " '38	2.564,0	4.190,1	7.709,7	133,1	80,1	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.²⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
12 Jan. '38	6	9.195	12.138	5.600	26.037	5.203
5 " '38	8	9.226	12.023	5.473	25.788	5.225

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.